

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

07-08/2015 - ROČNÍK 5

DOMÁCNOSTI

17

NEJOHROŽENĚJŠÍ JSOU NEÚPLNÉ RODINY

22

ROZHOVOR S EDVARDEM OUTRATOU

12

NA DOVOLENOU NEJRADĚJI V SRPNU

30

NA TABLETU I V MOBILU

statistikaamy.cz

ZLATÝ
STŘEDNÍK
2014

1. MÍSTO

PRKlub

Editorial

Vážení čtenáři,
milí zaměstnanci Českého statistického úřadu,

začátek léta vyzněl pro domácí ekonomiku optimisticky. Celková důvěra v ni se v červnu zvýšila a souhrnný indikátor důvěry oproti květnu vzrostl o 1,7 bodu. Údaje ČSÚ opakovaně potvrdily oživení tuzemské ekonomiky, která v 1. čtvrtletí roku 2015 meziročně posílila o 4 %. Tématu růstu ekonomiky se věnujeme hned v úvodu aktuálního vydání.

V širším pojetí se v letním dvojčísle zabýváme i rozpočty domácností, a to v návaznosti na výběrové šetření Životní podmínky 2014. Ve všech typech domácností v Česku se peněžní příjmy zvyšují a míra ohrožení příjmovou chudobou je zde jedna z nejnižších v evropském unijním prostoru. Úplné rodiny, zejména s jedním nebo se dvěma dětmi, se dle výsledků, které prezentujeme, nemusejí obávat neočekávaných výdajů. Mohou si dovolit i týdenní dovolenou pro všechny členy domácnosti.

Ať už tedy hodláte svou dovolenou trávit kdekoli, doufám, že ji budete moci prožít v kruhu své rodiny či blízkých. Řada z Vás má za sebou pracovní náročné první pololetí a zaslouženě se těší na odpočinek. Věřím, že v čase prázdnin budete mít možnost načerpat dostatek energie do další práce a že plní sil pak společně navážeme na výborné výsledky z první části roku. Dovolte mi, abych Vám popřála krásné počasí, dobré lidi ve Vaší blízkosti a klidné prožití dovolené a letních měsíců.

Iva Ritschelová
předsedkyně ČSÚ

Nadějný růst ekonomiky ČR **4**

UDÁLOSTI ZE SVĚTA

Ekonomická provázanost ČR a Řecka **11**

ROZHOVOR

Rozhodování se vždy dělala nad statistikou **12**

STATISTIKA ODVĚTVÍ

Začátek léta ve znamení optimismu **14**

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

Nejlépe se mají v Německu **16**

TÉMA

Proč chudoba roste, když rostou příjmy? **18**

Rozpočty domácností si polepšily **20**

Nejohroženější jsou neúplné rodiny **22**

Poděkování respondentům **24**

ROZHOVOR

Domácnosti nejlépe vědí, jak na tom jsou **26**

ANALÝZA

V létě více vážnějších nehod **28**

Na dovolenou nejraději v srpnu **30**

LIDÉ A SPOLEČNOST

Co nového, Středočeši? **32**

UDÁLOSTI

Výběrové šetření Energo 2015 **34**

O SLOŽITÉM JEDNODUŠE

Příjem domácnosti **38**

Nadějný růst ekonomiky ČR

Nové odhady Českého statistického úřadu potvrzují, že ekonomika dále roste. Co dalšího ukazují data národních účtů?

Vladimír Kermiet, Tereza Košťáková, odbor národních účtů

Od začátku roku vydal ČSÚ mnoho údajů, které nejprve naznačovaly a postupně potvrzovaly, že se česká ekonomika vrací ke stabilnímu růstu. Nejde pouze o staré známé ukazatele, jako jsou nezaměstnanost, index průmyslové produkce nebo hrubý domácí produkt, ale i o ukazatele dosud většinou skryté v záplavě velkého množství dat, která se publikují. Zlepšující se kondici české ekonomiky potvrzují například i údaje o ziskovosti firem nebo podrobnější údaje o domácnostech, zveřejněné na konci června v rámci Rychlé informace ČSÚ. Jaký je tedy obrázek české ekonomiky v 1. čtvrtletí 2015 z pohledu vybraných ukazatelů národních účtů?

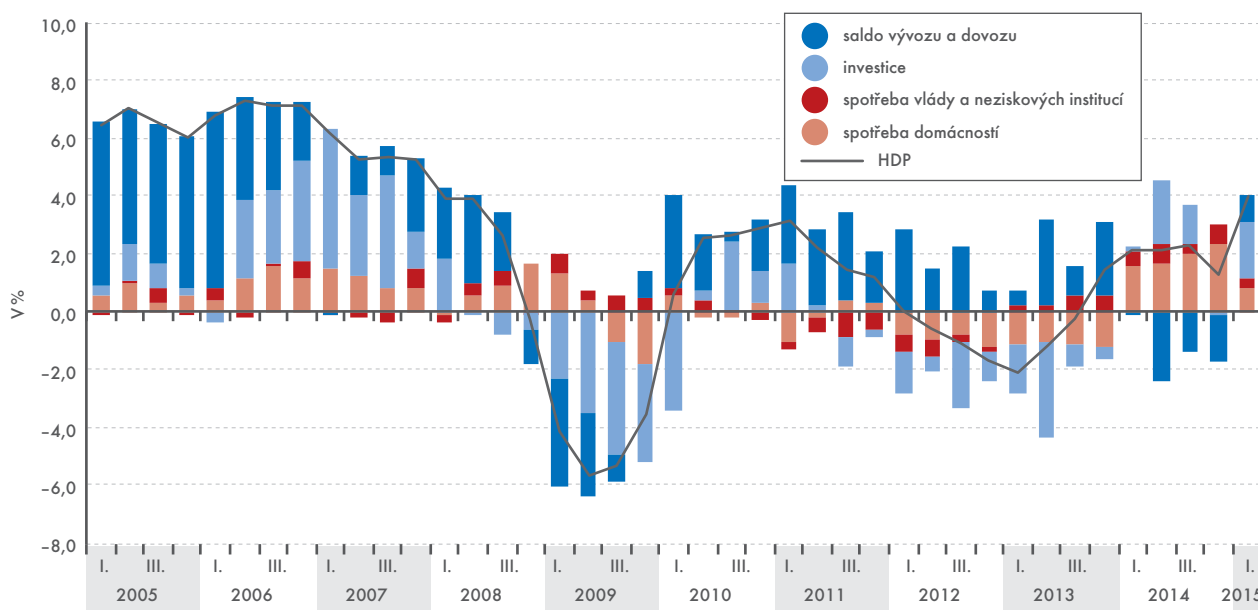
Pokud bychom celou komplexnost ekonomického světa sloučili do jednoho čísla, byla by výkonnost české ekonomiky v 1. čtvrtletí tohoto roku o 4 % vyšší oproti stejnému období roku 2014.

Příznivý hospodářský vývoj se projevil napříč celou tuzemskou ekonomikou. Meziročně rostla nejen většina odvětví průmyslu, ale také podnikové služby napojené na rozvoj ostatních odvětví. Zpracovatelský průmysl vzrostl meziročně o 6,3 % a v porovnání s posledním čtvrtletím loňského roku se zvýšil o 2,6 %. Na tento růst měl největší vliv automobilový průmysl, ale také ostatní tradiční odvětví zpracovatelského průmyslu, jako například chemický průmysl, výroba pryže a plastů či výroba elektrických zařízení a výroba kovů a kovových konstrukcí. Meziroční růst stavebnictví činil 2,1 %, mezičtvrtletní 1,9 %. Výrazně rostla i většina služeb. Například obchod, doprava a ubytování se meziročně zvýšily o 2,7 %, informační a komunikační činnosti o 4,1 % a profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti o 4,3 %. Zlepšenou hospodářskou situaci ukázala i ziskovost podniků, tj. podíl hrubého

provozního přebytku k hrubé přidané hodnotě, která v prvním čtvrtletí 2015 vzrostla na 49,7 % a přiblížila se předkrizovým hodnotám. Projevují se tak zřejmě také úsporná opatření, ke kterým byly podniky donuceny v době recese.

Podíváme-li se na stranu výdajů, byl růst HDP tažen nejen zahraniční poptávkou, ale také zvýšenou domácí investiční aktivitou a rostoucí spotřebou domácností. Spotřeba domácností byla podpořena rostoucími reálnými příjmy a vzrostla meziročně o 2,9 %, mezičtvrtletně pak o 1,3 %. Její příspěvek k růstu HDP byl 0,8 procentního bodu. Průměrné reálné příjmy domácností (průměrný reálný příjem je definován jako podíl upraveného disponibilního důchodu domácností, přecenen deflátorem výdajů na konečnou spotřebu domácností, a středního stavu obyvatelstva) na obyvatele vzrostly o 2,7 %. Průměrný měsíční příjem ze zaměstnání se zvýšil téměř o 2,0 %.

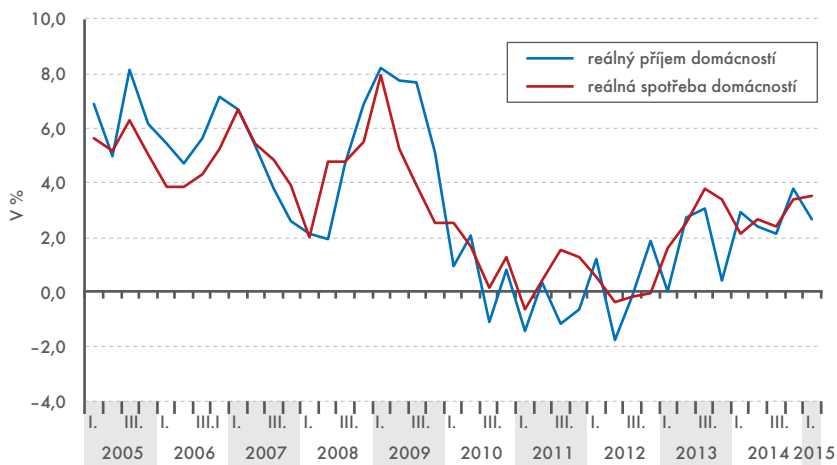
Příspěvky k růstu HDP (sezónně očištěno, po vyloučení vlivu dovozu)

Zdroj: ČSÚ

Meziroční reálný vývoj příjmů a spotřeby domácností na obyvatele

Zdroj: ČSÚ

Růst spotřeby domácností byl tažen nejen nákupy předmětů dlouhodobé spotřeby, jak tomu bylo v minulých letech, ale i vyšší spotřebou potravin či výdajů na služby. Rostoucí spotřeba domácností naznačuje, že lidé začali nakupovat více, aby si vynahradili odkládanou spotřebu z předchozích let. Výsledkem je relativně nižší míra úspor než před rokem (o 0,9 procentního bodu méně, tj. 9,4 %).

Investiční činnost, podpořená tvorbou zásob souvisejících s výrobními aktivitami, byla v 1. čtvrtletí rovněž významným faktorem růstu. Celkové in-

vestice v ekonomice přispěly k růstu HDP 2 procentními body. Míra investic podniků se zvýšila meziročně o 1,7 procentního bodu a dosáhla 25,5 %. Míra investic domácností s úrovní 7,2 % vzrostla o 0,4 procentního bodu. Přitom v sektoru domácností se jedná výlučně o investice do bydlení. Obnovené investice do bydlení totiž byly podpořeny jak relativně nižšími cenami bytů, tak velmi nízkými úrokovými sazbami hypoték. Fixní kapitál vzrostl meziročně o 2,7 %, mezičtvrtletně o 0,9 %. K jeho růstu přispěly nejen investice do dopravních pro-

středků a zařízení, ale také do obydlí a ostatních budov a staveb. Tvorba zásob, která na rozdíl od 1. čtvrtletí loňského roku rostla, byla ovlivněna rostoucí ekonomickou aktivitou podniků. Rostly zásoby nedokončené výroby a stejně jako v předchozích čtvrtletích i materiálové zásoby. Naopak zásoby hotových výrobků a zboží klesaly, což koresponduje s rostoucí poptávkou domácností i potřebami podniků.

Důležitým faktorem růstu je zahraniční poptávka. Příspěvek zahraničního obchodu k růstu HDP se pohyboval okolo 0,9 procentního bodu. Ve srovnání s předchozím rokem byla bilance vývozu a dovozu v běžných cenách stabilní, loňské první čtvrtletí bylo poměrně vysoké, podobně jako letos. Vývoz zboží a služeb, který je vhodným indikátorem zahraniční poptávky, vzrostl meziročně o 7,7 %. Byl tažen zejména exportem dopravních prostředků a elektrických a optických přístrojů. Na růstu dovozu o 8,9 % se významně podílely stroje a zařízení a rovněž subdodávky pro automobilový průmysl a výrobu elektrických přístrojů a zařízení. Mezičtvrtletně bylo tempo růstu vývozu výrazně vyšší než v předchozích obdobích (4,0 %), nicméně tento nárůst byl doprovázen i zvýšeným tempem dovozu (3,5 %).

O REVIZÍCH ČTVRTLETNÍHO HDP

Metody odhadu HDP se řídí mezinárodně srovnatelnou metodikou a jednotnými postupy sestavování národních účtů. Aby byl zabezpečen soulad napříč celým systémem národních účtů, je potřeba provádět pravidelné běžné revize (zpřesnění). HDP je totiž pouze jedním z mnoha ukazatelů tohoto vnitřně propojeného systému. Z tohoto důvodu existuje přesný plán revizí, který je dlouhodobě dopředu avizován. V něm je popsáno, v jakém momentu jsou jednotlivé části sladěny.

Smyslem čtvrtletních odhadů HDP je podat v co nejkratším možném čase informace o tom, jaký byl výkon ekonomiky v posledním období. Cenou za tuto rychlost je ovšem nutnost postupně zpřesňovat první odhady. To souvisí se zpracová-

ním nových datových zdrojů, které jsou od podniků i domácností postupně získávány. Ve finále dochází k narovnání čtvrtletních odhadů na roční národní účty, které jsou sestavovány na základě mnohem podrobnějších dat, jsou zaměřeny na popis detailních struktur a vazeb uvnitř ekonomiky a ve své komplexnosti jsou pochopitelně přesnější. Ovšem cenou za přesnost je opět čas, roční sestavy jsou publikovány až s určitým zpožděním po skončení celého roku.

Můžeme říci, že každé čtvrtletí je odhadováno celkem třikrát. První odhad, tzv. předběžný, je publikován 45 dnů po skončení čtvrtletí. K dispozici je ovšem jen velmi omezené množství informací, proto jsou zveřejňovány pouze meziroční a mezičtvrtletní tempa HDP. Obecně se vychází ze zdrojové metody výpočtu HDP, tudíž z informací od podniků. Standardní odhad v termínu 60 dnů po skončení čtvrtletí je

již více podepřen i o informace o výdajích (spotřebě domácností, investicích apod.), i když stále nejsou k dispozici kompletní sady údajů. Situace se mění s třetím odhadem v termínu 90 dnů po skončení čtvrtletí, kdy jsou k dispozici téměř finální údaje za vládní instituce. A o něco později jsou aktualizovány všechny dílčí podklady, což se projeví s publikováním následujícího čtvrtletí tak, aby měli uživatelé stále co nejaktuálnější a nejpřesnější obrázek o vývoji ekonomiky.

Jakmile jsou vydány roční národní účty, k čemuž došlo právě letos v červnu, jsou čtvrtletní účty narovnávány na roční sestavy. Tím je zabezpečena srovnatelnost mezi všemi výstupy národních účtů (ať už ročních nebo čtvrtletních) a také se tím zpřesňují struktury jednotlivých složek využívané při dalších aktuálních odhadech.

- Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová se ve dnech 15. a 16. června ve Švýcarsku zúčastnila Conference of European Statisticians, na níž mimo jiné byly na programu semináře zaměřené na cíle udržitelného rozvoje (SDGs), na modernizaci statistických systémů a cesty ke zvyšování jejich efektivnosti, na přípravu populačního cenzu kolem roku 2020 či na statistický rámec pro měření kvality zaměstnanosti.

- V Ženevě byl ve dnech 17. a 18. června za účasti předsedkyně ČSÚ Ivy Ritschelové organizován 12. Committee on Statistics and Statistical Policy OECD, na němž se v rámci vyhrazeného jednání diskutovalo o přijetí Lotyšska a Kolumbie do OECD, hovořilo se však i o statistice obchodu a statistickém zjišťování OECD v oblasti vzdělávání.

- Výběr ČSÚ uspěl na turnaji statistiků o pohár prezidenta Polského statistického úřadu ve futsalu a v konkurenci dalších 11 týmů obsadil druhé místo, přičemž Jan Barták byl vyhlášen nejlepším hráčem turnaje a Zdeněk Skalák se stal nejlepším střelcem.

- ČSÚ zastupovaný ředitelkou odboru informačních služeb Petrou Kuncovou se ve dnech 11. a 12. června zúčastnil konference o otevřených datech pořádané Fakultou stavební ČVUT s názvem Geoinformatics.

- KS Karlovy Vary připravila v Krajské knihovně v Karlových Varech na prázdniny výstavu Příběh statistiky. Vernisáže se zúčastnila místopředsedkyně ČSÚ Eva Bartoňová.

Liberecký hejtman poděkoval Stanislavě Riegerové

Hejtman Libereckého kraje Martin Půta přijal dne 12. června Stanislavu Riegerovou. Na půdě krajského úřadu jí poděkoval za dlouholetou spolupráci s tamní Krajskou správou ČSÚ. Stanislava Riegerová ji z pozice ředitelky vedla od začátku roku 2012 do května 2015.

„Spolupráce s Krajskou správou ČSÚ v Liberci byla vždy příkladná. Nejinak tomu bylo pod vedením Stanislavy Riegerové. Sám poměrně často využívám různé informace publikované Českým statistickým úřadem, například o přeshraničním porovnání údajů v rámci Euroregionu Nisa. Statistická data patří mezi důležité podklady pro moje rozhodování,“ uvedl Martin Půta s odkazem na pracovní skupinu Statistika fungující v rámci Euroregionu Nisse-Nisa-Nysa, jejímž úkolem je harmonizace statistických dat.

Stanislava Riegerová pracuje v ČSÚ na Liberecku od roku 1984. „Uplynulé

období hodnotím kladně. Zde na krajské správě se nám povedlo spoustu věcí, počínaje rozvíjením spolupráce v Euroregionu Nisa nebo s Technickou univerzitou v Liberci, konče zpracováním výsledků voleb. Koneckonců po roce 1989 jsem se podílela na zpracování výsledků všech svobodných voleb,“ řekla pro časopis.

Poděkování vyslovila končící liberecké ředitelce také místopředsedkyně ČSÚ Eva Bartoňová: „Jsem velmi ráda, že náš pan hejtman přijal a že se Stanislavě Riegerové, které si velmi vážím, dostalo to-

hoto projevu úcty a díků. Za dlouholetou vynikající práci si ho zaslouží. ČSÚ jí vděčí za mnohé. Těší mě, že zůstává v našem týmu, a to na pozici vedoucí informačních služeb.“

Novou ředitelkou Krajské správy ČSÚ v Liberci je od června Dagmar Dvořáková. Její profesní medailon si můžete přečíst v červnovém vydání časopisu Statistika&My.

Týmy ÍVIES a KAS obhájily svá vítězství

V pátek 5. června se na kurtech TJ Solidarita v pražských Strašnicích uskutečnil 9. ročník volejbalového turnaje ČSÚ Beach 2015.

Turnaj tradičně zahájila předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová. Za letního počasí se zde utkalo 17 týmů v kategoriích A i B. V elitní kategorii těsně obhájila vítězství (a putovní pohár si už počtvrté odnesla) sestava ÍVIES (T. Chrámecký, L. Kratochvílová, M. Petrářová, F. Traxler), i když o vítězství rozhodoval jen poměr získaných míčů. V ka-

tegorii B suverénně zvítězil tým KAS (J. Erhartová, D. Holý, H. Lapáčková, J. Růžička), ztratil pouze jediný set.

Velké poděkování patří nejen všem hráčům za skvělou atmosféru, ale i vedení Úřadu za podporu. Pronájem kurtů, občerstvení, medaile a poháry uhradila odborová organizace. Ocenění patří také rozhodčím T. Mládkovi a J. Kamenickému a organizačnímu týmu, který zajistil hladký průběh turnaje.

Čeští statistici ve Finsku bronzoví

Letošní, již 26. ročník European Volleyball Tournament for Statisticians (EVS) hostilo druhý červnový víkend finské Pa-julahti. Turnaje se zúčastnilo 31 týmů ze 14 zemí, do hry se zapojilo více než 230 volejbalistů a volejbalistek. Týmu ČSÚ se podařilo ve Skandinávii získat bronzové medaile.

Do kategorie B se přihlásilo 21 týmů, včetně zástupců z ČSÚ, kterým se na turnaji velmi dařilo. Prohráli pouze jedno utkání, a to semifinále s Finy. V boji o třetí místo bez větších problémů porazili polský výběr a mohli se radovat z bronzových medailí. Ve finále se finskému týmu nepodařilo zvítězit a zlaté medaile si odvezli ruští statistici. V kategorii A také došlo na soubor mezi týmy Finska a Ruska, zde ale byli šťastnější domácí. Třetí místo v kategorii A obsadili

Zleva: P. Vančura, L. Savko, T. Chrámecký, F. Traxler, E. Klemešová, G. Sedláková.

Švýčari. Příští rok se evropští statistici potkají na Slovensku v Bratislavě.

Nové volby do zastupitelstev

V sobotu 13. června se uskutečnily nové volby do zastupitelstev 21 obcí a jedné městské části. Volební účast byla 65%. O 138 mandátů se celkem ucházelo 378 kandidátů. „Zpracování voleb proběhlo standardně, bez jakýchkoliv problémů. Výsledky posledního volebního okrsku byly sečteny v neděli ráno, krátce před půl třetí,“ uvedla Iva Ritschelová, před-

sedkyně Českého statistického úřadu. Do zastupitelstev bylo celkem zvoleno 102 mužů a 36 žen. Jejich průměrný věk činil bezmála 45 let. Nejstarším zvoleným zastupitelem se stal František Moučka (76 let), který kandidoval v Kravsku za KSČM. Nejmladší zvolenou zastupitelkou je Veronika Pelikánová, 21letá pečovatelka z Litostrova.

Minisčítání 2015

V říjnu odstartuje již třetí ročník Minisčítání 2015. Cílem je zvýšit statistickou gramotnost žáků a studentů a zábavnou formou jim přiblížit činnost Českého statistického úřadu.

Úspěšného projektu se může zúčastnit každá škola v České republice. Dotazník je určen pro žáky 4. až 9. tříd základních škol a pro nižší ročníky víceletých gymnázií. „Děti tak mají možnost lépe pochopit číselné údaje, naučit se pracovat s grafy a porozumět

tomu, jak funguje statistika,“ říká Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ.

Minisčítání vzniklo jako součást informační kampaně při Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Zapojilo se do něj 30 tis. dětí. Předobrazem byl projekt Census at School, který se zrodil v roce 2000 ve Velké Británii a setkal se s pozitivním ohlasem široké veřejnosti.

Školy se mohou registrovat od 1. září. Samotná akce bude spuštěna 1. října. Podrobné informace jsou zveřejněny na webových stránkách www.miniscitani.cz.

- Dne 26. června v Praze zasedala Česká statistická rada k tématům: výsledky auditu konjunkturálních průzkumů ČSÚ, postup přípravy návrhu vyhlášky o Programu statistických zjišťování na rok 2016, informace o vývoji v oblasti zefektivnění státní statistické služby a postupu přípravy SLDB 2021.

- Dne 1. června se v ČSÚ uskutečnil seminář Household Budget Survey, ojedinělá akce v rámci EU, na níž se sešli představitelé 14 zemí, včetně Česka, které reprezentovala Iva Ritschelová.

- Oba odborné časopisy vydávané ČSÚ (Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje a Statistika: Statistics and Economy Journal) byly zařazeny do mezinárodní citační databáze odborné recenzované literatury Scopus.

- Iva Ritschelová a čínská velvyslankyně Ma Keqing se na jednání dne 10. června domluvily na vzájemné spolupráci ČSÚ a Statistického úřadu města Shanghai s tím, že čínská delegace v průběhu září či října navštíví Úřad.

- Ve veřejně přístupných prostorech ČSÚ v Praze je do září k vidění výstava Civilizace na Nilu, která představuje výsledky práce expedice Českého egyptologického ústavu FF UK na archeologických koncesích v Egyptě a Súdánu v letech 2011–2013.

- 23. června u příležitosti státního svátku byla předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová pozvána chargé d'affaires a. i. panem Simonem Konobeljem s chotí na recepci Velvyslanectví Slovenské republiky.

20. výroční jednání ČSÚ a ČNB

Zástupci Českého statistického úřadu a České národní banky se setkali na jubilejním, již 20. výročním jednání. Konalo se 10. června Na Příkopě v Praze.

Petra Báčová, tisková mluvčí

Delegaci ČSÚ přivítal Lubomír Lízal, člen bankovní rady České národní banky: „Výroční setkání je vždy příležitostí k celoročnímu bilancování a rovněž i příležitostí k setkání představitelů vedení obou institucí a k jednání za jejich účasti. Český statistický úřad a statistika ČNB spolupracují v mnoha oblastech a úroveň spolupráce považuje ČNB za vysoce nadstandardní a cennou.“

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová zhodnotila další rok úspěšné spolupráce obou institucí: „Vážíme si toho, že oficiální statistika a národní banka mají skutečně mimořádné partnerské vztahy, které nejsou ovlivňovány někdy trochu problémovou komunikací Eurostatu a ECB.“ Uvedla, že jednou z významných priorit bylo v uplynu-

lém roce dokončení revize ESA 2010. Implementace tohoto nového standardu národního účetnictví měla výrazný vliv na procesy celého Úřadu – počínaje řadou nových požadavků na datové vstupy, konče používanou sektorovou klasifikací v jiných statistikách. „Proběhla však úspěšně, a to i díky výborné spolupráci s ČNB, která je pro nás váženým a klíčovým partnerem. Vzájemná metodická podpora, flexibilní přístup a porozumění pro sdílené problémy se na výsledcích projeví velmi pozitivně. Zásluhou několikaleté práce a vysokého pracovního nasazení kolegů byla Česká republika jedinou zemí Evropské unie, která nový standard přijala bez jakýchkoli derogací,“ uvedla Iva Ritschelová. Rovněž statistika ČNB prošla od minulého setkání,

jež se konalo 2. června 2014, zásadní změnou. „K 1. dubnu 2015 byla vytvořena nová Sekce statistiky a podpory dohledu. Statistické činnosti a činnosti související s podporou dohledu nad finančním trhem v oblasti produkce dat tak byly centralizovány,“ doplnil Lubomír Lízal. Představitelé ČSÚ byli na jednání informováni o hlavních úkolech nové Sekce statistiky a podpory dohledu ČNB na nejbližší období. Mezi tyto úkoly patří vytvoření nového systému ČNB pro sběr dat (SDAT), implementace nařízení ECB pro sběr individuálních úvěrových dat (Anacredit), vytvoření systému pro centrální evidenci účtů (CEÚ) a zavedení požadavků nové evropské směrnice na sběr dat od pojišťovacích a zajišťovacích společností (Solvency II). ■

Vliv znečištěného životního prostředí na zdravotní stav

Petra Báčová, tisková mluvčí

Přední a mezinárodně uznávaný odborník v oblasti genetické toxikologie a molekulární epidemiologie Radim Šrám z Ústavu experimentální medicíny Akademie věd ČR přednášel v Českém statistickém úřadu. Dne 25. června představil výsledky své mnohaleté vědecké práce.

Seminář oficiálně zahájila předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová, jež vyzdvihla vědecké úspěchy a vysokou erudovanost Radima Šráma, který je od roku 2001 předsedou Komise pro životní prostředí AV ČR. Je držitelem mnoha ocenění, např. The EEMS (European Environmental Mutagen Society) Fritz Sobels Prize for 2000. V roce 2008 byl

oceněn Cenou ministra životního prostředí ČR a cenou Česká hlava. „Doktor Šrám je nejen vynikající vědec a odborník, který umí prezentovat výsledky svých výzkumů poutavým způsobem, ale zároveň je z hlediska lidského vzácný člověk. Osobně mám k tematice životního prostředí a problematice regionů, ve kterých pan doktor Šrám kromě jiného realizoval vědecké projekty, velmi blízko. Jsem ráda, že přijal mé pozvání,“ uvedla Iva Ritschelová.

Radim Šrám stál mimo jiné u zrodu významného vědeckého projektu Program Teplice. Tento program se zabýval vlivy znečištěného životního prostředí na zdraví populace. Šlo zejména o ana-

lyzu dýchacích funkcí, neuropsychických účinků, průběhu těhotenství či vzniku nádorových onemocnění. Podobný projekt zaměřený na znečištěné ovzduší koordinoval také na Ostravsku.

Přednáška se v ČSÚ setkala s velkým zájmem a ohlasem. Zúčastnily se jí čtyři desítky odborných pracovníků. ■

JAK ZJISTÍME, CO SI ZA HODINU PRÁCE KOUPIME

Dalibor Holý

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Od 1. čtvrtletí 2015 začal Český statistický úřad zveřejňovat vedle běžných měsíčních průměrů také hodinové mzdy. Lze je nalézt na webu Úřadu ve čtvrtletní publikaci Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje ČR. V západních, zejména anglosaských zemích je tento způsob vyjadřování výše výdělků normální, u nás to však zatím stále není zvykem.

U uživatelů výsledků bude jistě vzbuzovat pozornost jiný pohyb mzdových hladin v časové řadě, než na který jsou zvyklí z měsíčních údajů. Kromě obvyklého vlivu výplaty mimořádných odměn se tu promítá i další jev, a to že objem mzdy za čtvrtletí se dělí počtem skutečně odpracovaných hodin zjištěných z Výběrového šetření pracovních sil. Ten se mění podle ročních období a ovlivňuje ho např. i dovolené, které sice nejsou odpracovanou dobou, ale zaměstnanec za

ně dostane často více. Průměrná hodinová mzda pak poskočí směrem vzhůru.

Toto „hopsání“ hodinových mezd ze čtvrtletí na čtvrtletí je navíc různé v různých odvětvích, což vypovídá i o způsobu práce.

Například ve školství odpracuje běžně zaměstnanec 35 hodin týdně, ale ve 3. čtvrtletí jen okolo 20 hodin, protože do něho vstupují letní prázdniny. Tento faktor potom převáží i vliv mimořádných odměn ve 2. a 4. čtvrtletí, takže ve 3. čtvrtletí se uvádějí nejvyšší hodinové mzdy. Naopak v zemědělství se odpracuje mnohem více hodin v teplých ročních obdobích, tj. ve 2. a 3. čtvrtletí. Stejným směrem působí propouštění sezónních pracovníků. Hodinové mzdy však nejvíce ovlivní rozdělení odměn, a tak ve 4. čtvrtletí je vždy průměrná mzda nejvyšší, zatímco v 1. čtvrtletí bývá nejnižší.

Obdobné je to i ve zpracovatelském průmyslu. Zde se sice pracuje nejvíce na začátku roku a dovolenou si vybírají zaměstnanci typicky v létě, určující vliv na výši hodinové mzdy však má výplata prémie na konci roku. Toto pravidlo platí dokonce i ve stavebnictví, kde se výrazně nejvíce hodin odpracuje na jaře, ale nejvyšší hodinové mzdy najdeme vždy na konci roku.

V obchodě zase nacházíme vysoké hodinové mzdy v celém druhém pololetí, zatímco v prvním se zaměstnanci na výplatu musí nadřít více. Jde o zvláštní kombinaci faktorů: zdaleka nejvyšší tržby bývají na konci roku kvůli předvánočním nákupům, to je však vyváženo přijímáním brigádníků, takže se peníze rozdělují více lidem; ve 3. čtvrtletí je objem mezd nižší, ale odpracuje se výrazně méně hodin kvůli prázdninám.

VÝVOJ INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ O ENERGETICE

Josef Vlášek

sekce produkčních statistik

Energetické systémy jsou ve středu pozornosti nejen u nás, ale i ve světě. V dnešní době to souvisí zejména s tím, že spolehlivý a stabilní energetický systém je jednou z výrazných záruk bezpečnosti země.

V současnosti existuje v názorech na způsoby zajištění energií řada naprosto protichůdných pohledů (např. využití jaderné energie, obnovitelných zdrojů, další využití uhlí apod.). Rozhodování o dalším vývoji energetických systémů vyžaduje řadu kvalitních dat z mnoha oblastí. Jednou z nich jsou i domácnosti, kterých jsou v České republice více než čtyři miliony. Zároveň je možné konstatovat, že právě v sektoru domácností existují „bílá místa“, co se

týče energetických informací. K pokrytí těchto „bílých míst“ a získání dalších informací jsou organizována statistická šetření nejen v České republice, ale i v dalších zemích Evropské unie.

V České republice se uskuteční šetření pod názvem Energo 2015 ve 3. až 4. čtvrtletí letošního roku. Naváže na obdobné šetření Českého statistického úřadu z roku 2004. Statistickí předpokládají, že kromě informací, které umožní provázání získaných dat na dosavadní informace, získají i širší spektrum dat o tom, jak si zajišťují domácnosti topení a ohřev teplé vody, a dále pak, jak pokračuje obměna energetických spotřebičů.

Samostatným souborem dat následně budou údaje o aktivitě domácností v zajišťování energií. Jedná se zejména o využití fotovoltaiky, tepelných čerpadel či způsobu zajištění paliva (především dřeva).

Dalšími informacemi budou data o využití energetických zdrojů pro čištění a vyhřívání bazénů, pro vytápění skleníků nebo využití energií v domácích dílenských prostorách.

Data ze šetření 2015 Český statistický úřad zpracuje v průběhu příštího roku a poskytne je jak domácím, tak zahraničním uživatelům. Více podrobných informací o šetření Energo 2015 najdete na internetových stránkách Úřadu www.czso.cz v části Energo 2015.

- Z nejnovější statistiky cestovního ruchu, kterou vydal Eurostat, vyplývá například, že průměrně turista z EU28 utratí 353 eur za výlet. V kempech, karavanu nebo přívěsu nejčastěji tráví dovolenou Britové (18 % všech prázdninových cest) a nejčastěji si dovolenou ve vlastním rekreačním zařízení užívají Španělé (43 %). Více na <http://bit.ly/1LJoqqT>

- Ve společné zprávě Světové zdravotnické organizace a Světové banky se lze dočíst, že na světě žije zhruba 400 mil. osob, které nemají přístup k základní lékařské péči. Kvůli výdajům na zdravotní péči žije v nízké a středněpříjmových zemích každý dvacátý obyvatel v extrémní chudobě. Více na <http://bit.ly/1Fdl8ne>.

- V roce 2014 bylo ve Finsku adoptováno 445 dětí, o 14 méně než v předchozím roce. Děti adoptované z ciziny bylo 161. Téměř 60 % dětí, které získaly adoptivní rodiče, bylo mladších pěti let. Nové rodiče našlo také 93 osob starších 18 let. Více na <http://bit.ly/1Cfdw3O>.

- Pákistánský statistický úřad zveřejnil historickou časovou řadu údajů o zahraničním obchodě za období 1991–2014. Údaje jsou tříděné z hlediska vývozu a dovozu podle jednotlivých zemí a podle typu komodity. Více na <http://bit.ly/1FqGg9y>.

- Výroba elektrické energie na ostrově Mauricius v roce 2014 meziročně vzrostla o 2,9 %. Z obnovitelných zdrojů pochází stále jen 20 % energie. Více na <http://bit.ly/1eFOkOO>.

Norsko. Cena lososů stoupá

Ve druhém červnovém týdnu zaznamenal norský statistický úřad nárůst cen lososů. Ve srovnání s předchozím týdnem ceny čerstvých či chlazených lososů vzrostly o 7,1 % a přesáhly hranici 41,5 norských korun za kilogram. Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku se cena zvedla o více než 10 %. Ceny mražených lososů se mezitýdně zvýšily pouze o 0,5 % na úroveň 40,4 norských korun za kilogram. Množství vyvezených lososů dosáhlo v tomto období tříletého maxima, avšak zdaleka se nepřiblížilo hodnotám, které jsou obvyklé na konci roku, kdy je export ryb tradičně na vrcholu. Více na <http://bit.ly/1epzmfZ>.

Ukrajina. Časopisy jsou stále oblíbenější

V roce 2014 bylo podle ukrajinského statistického úřadu, který zveřejnil základní údaje o statistice kultury, vydáno téměř 22 tis. knižních titulů v celkovém počtu 55 mil. výtisků. Obyvatelé Ukrajiny si mohou knihy vypůjčit v některé z 16,9 tis. knihoven, které mají k dispozici 258 mil. knih. V kategorii noviny, která zahrnuje deníky, týdeníky i tiskoviny se 14denní periodicitou a veškeré jejich přílohy, bylo v roce 2014 evidováno 2 129 položek o celkovém nákladu 49 mil. kusů. Bylo vydáno 3 121 různých časopisů, tj. o 138 méně než v roce 2013. Více na <http://bit.ly/1LnkEA8>.

Island. Kdo používá hromadnou dopravu?

V roce 2014 používalo pravidelně 17,8 % obyvatel Islandu hromadnou dopravu. Míra, s jakou muži či ženy cestují autobusem či trajektem, se prakticky neliší. Významnější rozdíly jsou vázány na ekonomickou situaci jedinců. Mezi osobami, jejichž příjem patří do prvního decilu, jezdí pravidelně hromadnou dopravou téměř každý třetí (30,5 %). Z těch, kteří

Anglie. Pěšky už skoro nikdo nechodí

Statistický úřad Spojeného království zveřejnil výsledky šetření o fyzické aktivitě obyvatel anglických hrabství. Výzkum byl zaměřen pouze na cyklistiku a pěší chůzi u obyvatel starších 16 let. Jen necelá polovina obyvatel chodí pěšky alespoň 5krát týdně. Za pěší chůzi přitom bylo považováno i pouhých deset minut nepřetržité chůze denně. Cyklistice se minimálně pět dní v týdnu věnují dokonce pouze tři lidé ze sta. Do obou aktivit přitom byli započítáváni jak ti, kteří chůzi či jízdu na kole považují za formu rekreace, tak i ti, pro které jsou tyto druhy pohybu způsobem, jak se cíleně dostat z bodu A do bodu B. Mezi těmi, kteří chodí pěšky, je podíl mužů a žen vyrovnaný. I tak ale bylo mezi dotazovanými 14 % osob, které za poslední měsíc neušly ani necelý jeden kilometr v kuse. V měsíci, který průzkumu předcházel, na kole nesedělo 85 % respondentů, přičemž častěji své kolo „provětrají“ muži než ženy. A zatímco podíl těch, kteří chodí pěšky, klesá s věkem jen pozvolna, na kolo usedá jen každý dvacátý starší 65 let. Více na <http://bit.ly/1BymTAz>.

mají příjem vyšší než 90 % ostatních obyvatel ostrova, používá ke svým cestám pravidelně autobus jen každý osmý (12,3 %). Osoby z materiálně deprivovaných domácností jezdí hromadnou dopravou ve 29,2 % případů, z materiálně nedeprivovaných domácností 17,2 %. Prostředky hromadné dopravy nejčastěji využívají studenti, téměř každý třetí jezdí autobusem pravidelně.

Více podrobnějších informací najdete na <http://bit.ly/1TzHdHC>.

Ekonomická provázanost ČR a Řecka

Aktuální situace Řecka navozuje otázku, v jakém vztahu jsou obě ekonomiky.

Drahomíra Dubská, oddělení svodných analýz

Podíl Řecka na českých unijních exportech i importech zboží je dlouhodobě v řádech promile. Přímé i portfoliové investice jsou, v tocích výnosů podle běžného účtu platební bilance, prakticky nulové. Bilance služeb je sice díky cestám českých občanů do Řecka neustále více než miliardou v deficitu, schodek se však může vlivem nových vnímaných rizik v souvislosti s pobytem v této zemi tenčit. Lze tedy říci, že vzájemné toky zboží, služeb a kapitálu mezi ČR a Řeckem mají minimální intenzitu. Rozeberme je jednotlivě.

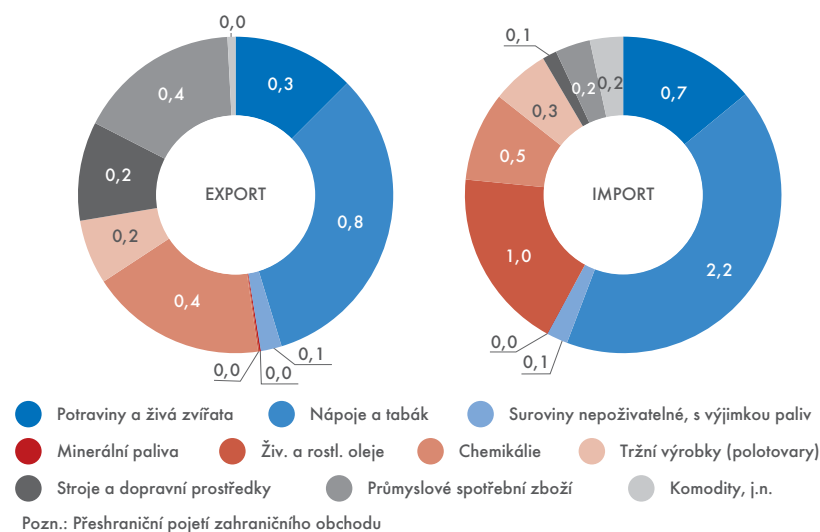
Soukromá turistika

Zatímco rozdíl mezi tím, co utratí turisté z EU v České republice, a výdaji českých občanů na soukromých cestách v EU je pro ČR příznivý (loni činil dle údajů platební bilance 12,8 mld. a předloni až 26,3 mld. korun), atraktivnost řeckých památek a pobytu u moře vrhá českou bilanci cestovního ruchu s touto zemí do deficitu. Loni u nás nechali turisté z Řecka 0,9 mld., čeští turisté v Řecku 2,3 mld. korun, v roce 2013 byl schodek ještě větší (-1,7 mld. korun). Letos v 1. čtvrtletí vydali čeští občané na soukromou zahraniční turistiku do EU o téměř půl miliardy (449 mil. korun) víc než občané EU na cestách do ČR, z toho ale schodek se samotným Řeckem činil 426 mil. korun.

Výnosy z investic zanedbatelné

Bilance služeb v obchodu s Řeckem je jedním z mála významnějších faktorů vnějších ekonomických vztahů ČR s touto „kolébkou evropské civilizace“. Podle běžného účtu platební bilance jsou totiž výnosy z přímých a portfoliových investic prakticky za-

Struktura zahraničního obchodu se zbožím mezi ČR a Řeckem
(podíly na exportu a importu příslušných položek se EU, v %) údaje za leden až duben 2015

Zdroj: ČSÚ, databáze zahraničního obchodu (k 2. 7. 2015)

nedbatelné, s nulovými dividendami (do EU přitom loni takto odplynulo z ČR 199,6 mld. korun a 5,1 mld. korun naopak přiteklo) a s minimálním výnosem z portfoliových investic. Ty letos v prvním čtvrtletí přinesly ČR v čistém pouze 1,5 mil. korun, za rok 2014 pak 0,6 mil. korun. Znamená to mimo jiné, že české banky ve svých portfoliích řecké dluhopisy prakticky nemají.

Roste obchod s nápoji a tabákem

Silná angažovanost ČR vůči EU se projevuje v obchodech se zbožím, které letos za první tři měsíce přesáhly u exportu výrazně půlbilionovou hranici a u importu ji téměř dosáhly. Na těchto objemech však vývoz do Řecka ve výši necelých 1,8 mld. korun a dovoz přesahující mírně 1,2 mld. korun participoval v obou případech pouhými 0,3 %. Obdobně tomu tak bylo dle dat platební bilance i za celý rok 2013 i 2014.

Takto nízká intenzita zbožových obchodů s Řeckem by neměla v případě nových řeckých potíží představovat pro exportéry v ČR větší problém. Platí to i pro dovozy z Řecka. U těch tvoří dle přeshraničního pojetí zahraničního obchodu přes polovinu chemikálie (27 %) a polotovary (26,5 %). Letos rostl nejrychleji dovoz nápojů a tabáku (+30 % meziročně), s převahou alkoholu a nezpracovaného tabáku. Podobně jako u jejich vývozu z ČR do Řecka šlo o položku s nadprůměrným podílem na dovozu nápojů a tabáku z EU (2,2 %).

Celkově je letos za tři měsíce obchodní bilance ČR s Řeckem aktivní ve výši 521 mil. korun, celoročně loni i předloni byla zhruba miliardová (údaje platební bilance). Vylepšovala tak celkový výsledek ekonomických vztahů s Řeckem, který byl v 1. čtvrtletí sice přebytkový, ale za roky 2013 i 2014 s mírným schodkem běžného účtu (Řecko navštěvují čeští turisté hlavně v letní sezóně). ■

Rozhodování se vždy dělala nad statistikou

Automatismy mohou zasahovat do nezávislosti statistiky, varuje Edvard Outrata. Její status by však neměl být ohrožován. Vlády by proto měly přijmout Závazek o důvěryhodnosti.

Petra Báčová, fisková mluvčí ČSÚ

Jsou ještě národy, které švindlují se statistikou?

Co třeba Řecko? Do eurozóny vstoupilo v podstatě na základě úplného švindlu. Švindly se statistikami většinou nejsou dokonalé, ale Řecko bylo ukázkový případ. Jestli se švindluje i jinde, nevím. Rozhodně nemohu nic takového tvrdit. Doufám však, že ne.

Je to i díky zpřísnění dohledových opatření?

Částečně. Kvůli Řecku se změnila pravidla v Evropské unii. Předtím se Unie držela toho, že statistika je výhradní odpovědností členských států. Na základě řecké zkušenosti však dostal Eurostat další pravomoci. Dnes vítězí snaha zavádět stále nová pravidla. Přitom pravidla nemohou brát v úvahu všechny možné situace. Přesto se automatismy začínají ve světě uplatňovat čím dál víc.

Jak konkrétně?

Vznikla-li dříve situace, kde nebylo rozumné postupovat podle dohodnutých pravidel, mohli to odpovědní lidé udělat. V současnosti spíše panuje představa, že je zapotřebí mít pravidlo, jež se automaticky uplatní. Nyní např. probíhá diskuse o schvalování dluhové brzdy. Všechny tyto brzdy spočívají v tom, že když dluhy stoupnou nad jistou úroveň, kterou stanovíme zákonem, samovolně se spustí určité kroky – např. se upraví rozpočet. To je velmi nebezpečné nejen pro statistický úřad, ale i pro demokracii jako takovou.

Kvůli nepředvídatelným okolnostem?

Ano, zvláště pak u dluhu. Nikdy nemůžeme dopředu vědět, jak velký dluh si můžeme dovolit a zda v danou chvíli –

např. v případě živelní pohromy – nebude nutno udělat výjimku.

Kam mohou tyto automatismy vést?

Jestli je budeme dál zavádět a uplatňovat, zanedlouho vznikne situace, kdy automatické rozhodnutí opravdu nebude rozumné v praxi. Např. dluhová brzda omezí naši schopnost adekvátně reagovat.

Dopadne to také na statistiku?

Budou-li pravidla příliš rigidní, bude pro politika snazší pokusit se ovlivnit tvorbu dat raději než přemáhat efekt automatického pravidla. To zvýší nebezpečí nátlaku na statistický úřad. Obávám se, že tato tendence se ve světě již projevuje.

Mohl ale negativní příklad Řecka v důsledku přispět k nezávislosti statistiky jako celku?

Skutečnost, že Eurostat neměl zákonnou možnost upozornit na řecký podvod, opravdu vedla ke změně pravomocí: k náзору Eurostatu se musí více přihlížet, byl zřízen ESGAB jako společný orgán Rady a Evropského parlamentu. Členské země však stále váhají se zaváděním důležitějších opatření v jednotlivých zemích.

Které situace by se v kontextu hrozby automatismů daly považovat za hraniční?

Všechny takové, kdy je důležité, aby byl statistický úřad silný a uměl stát za svými principy.

Co třeba situace, kdy jsou zaznamenány požadavky moci výkonné na přebírání administrativních dat, ačkoliv databáze a zdroje spravované orgány státní správy nesplňují potřebné nároky?

To je opravdu nebezpečné. Jde o přímé porušení nezávislosti národního statistického úřadu. Metodika je totiž jeho přímou odpovědností. Národní statistický úřad samozřejmě má užívat administrativních dat tam, kde může a kde to dává smysl. Avšak toto rozhodnutí musí udělat metodologie národního statistického úřadu. Nikdy nelze řešit politický problém nějakého ministerstva tím, že budou přebírána jeho data. Nedávný pokus z oblasti odpadového hospodářství je snad nejhorší případ, který z naší země znám. Pokus o intervenci. Skutečnost, že se Českému statistickému úřadu podařilo jej zastavit, ukazuje, že je efektivně nezávislý. Právě proto si myslím, že je silný a že právem si zaslouží důvěru.

Jak dosáhnout toho, aby tato důvěra byla nadále posilována?

Hlavní cesta k posilování důvěryhodnosti statistiky je chovat se podle pravidel, eticky. I když malý ústupek může být nevýznamný, lidé o něm budou vědět a ztratili bychom důvěru. V naší zemi má statistika dlouhou tradici a důvěru vybudovanou na dobrých a stabilních základech. Všiml jsem si toho již v roce 1993, když jsem se vrátil z Kanady. I za komunistického režimu byl statistický úřad v podstatě etickou institucí. Ačkoliv výsledky podléhaly cenzuře, což je velmi špatné, nikdo se nemusel podepsat pod nepravdivá data.

Pokud je tedy důvěra ve statistiku pevná, je třeba, aby vláda podepsovala Závazek o důvěryhodnosti?

To je nesmírně důležité. Po roce 2009, kdy Eurostat dostal další práva a vznikl ESGAB, je jasné, že národní statistické úřady mají povinnost chovat se eticky, dle Code of Practice. Jenomže když jde

Ing. Edvard Outrata

Emeritní předseda ČSÚ, bývalý místopředseda Senátu Parlamentu ČR, člen České statistické rady. Narodil se v roce 1936 v Brně. Vystudoval VŠE v Praze. V srpnu 1968 odešel do exilu. Cenné zkušenosti a poznatky o fungování a řízení státní správy získal ve Statistics Canada, kde zastával vedoucí post. Po návratu v roce 1993 se zasadil o transformaci tuzemské statistické služby. V letech 2009–2001 a 2012–2015 byl členem Evropské poradní komise pro dohled nad statistikou (ESGAB). V květnu obdržel Cenu předsedkyně ČSÚ za výjimečný přínos v oblasti národní i mezinárodní statistiky a statistické vědy.

Hlavní cesta k posilování důvěryhodnosti statistiky je chovat se podle pravidel, eticky. I když malý ústupek může být nevýznamný, lidé o něm budou vědět a ztratili bychom důvěru.

o politický nátlak, je vlastně perverzní žádat národní statistický úřad, aby sliboval, že nepodlehne. Ten, kdo musí slíbit, že nátlak vyvíjet nebude, je vláda. Přijetí závazku je nezbytné. Nemůžeme mít statistický úřad a dopustit, aby kolem něj létalo tisíc ďáblů a on jim bezzubě čelil. Pokud se vlády vyhýbají podpisu Závazku o důvěryhodnosti statistiky, je to špatný signál.

O čem to vypovídá?

Těžko říct. Nemyslím to tak, že všichni chtějí švindlovat. Ale je to špatný signál. Když o tom člověk začne přemýšlet, dojde k závěru, že si vlády rezervují místo pro to, aby bylo možné dělat nepřípustný nátlak na národní statistické úřady. A to přeci není fér. Předseda národního statistického úřadu je poměrně slabá byrokratická pozice. Pokud se proti němu politici spiknou, je ve velmi špatné situaci.

A co teprve předseda ELSTATu Andreas Georgiou?

To je velký extrém. Vedle Řecka snad není jiného místa na světě, kde by byl žalován předseda národního statistického úřadu za to, že přestal publikovat lži. Ovšem najít způsob, jak dostat předsedu úřadu pod takový tlak, že z pozice zmizí, myslím, není zas tak neobvyklé. Řeknou si, že tenhle předseda se jim nelíbí, protože s jiným by to bylo pohodlnější. Pak pár dobrých lidí z vedení odejde, na jejich místo se najmou další. No a už jsme zase jinde.

Dá se vůbec v krizových a nedemokratických podmínkách garantovat nezávislost statistického systému? Nebo jinak: které jevy tuto nezávislost aktuálně ohrožují? Uvažujme např. o tématu migrace.

Statistiky imigrantů samozřejmě již existují. Pokud ale vznikne nová situace, musí se statisticky hodnotit. Kdyby byly zavedeny kvóty, asi bychom chtěli mít dobrou statistiku o tom, kolik lidí přichází skrze tento systém. To je moje okamžitá úvaha. Na druhou stranu si myslím, že globální význam této vlny migrace se trochu přehání. Šešlo se několik vln, které udělaly jakési tsunami. Masově utíkají lidé z několika válek, Libý se lépe prochází, už dlouhou dobu se chystala k pohybu vlna ze Sahelu... To jsou problémy vyžadující taktické řešení.

Máte za to, že by se pod tíhou snahy najít taková řešení mohly objevit tendence směřující k tomu, aby byly upraveny statistiky týkající se migrace?

Ano, to by právě mohlo být to slabé místo. Pokud by někdo začal mít politický zájem na tom, aby se daný jev vyvíjel konkrétním způsobem, pokusí se ovlivnit statistickou metodiku. Rizika ale vidím i jinde.

A kde tedy podle Vás může docházet k nátlaku?

Všude tam, kde na tom záleží nějaká skutečná výhoda buď pro národ, pro stranu, či osobu. Třeba při dotacích z EU. V těchto situacích trvale působí evropské automatismy, mezi nimi zmíněné dotace, dluhové brzy apod. Jakmile přijmeme předpoklad, že budeme mít nějakou výhodu, kterou získáme překročením stanovené hranice, uvolňuje se prostor pro politické nátlaky. Rozhodování se však vždy tradičně dělala nad statistikou, nikoliv skrze statistiku. A u toho musíme zůstat. ■

INDIKÁTORY:
LEDEN AŽ DUBEN 2015

PRŮMYSL

+4,5 %

Průmyslová produkce v kumulaci za leden až duben 2015 v porovnání se stejným obdobím minulého roku vzrostla o 4,5 %. Oproti průměru roku 2010 byla po sezónním očištění vyšší o 14,4 %.

MALOOBCHOD

+6,3 %

V maloobchodě (NACE 47) neočištěné tržby za první čtyři měsíce meziročně reálně vzrostly o 6,3 %. Tržby se zvýšily jak za prodej potravin, nepotravinářského zboží, tak za prodej pohonných hmot.

STAVEBNICTVÍ

+8,5 %

Stavební produkce v lednu až dubnu 2015 vzrostla meziročně reálně o 8,5 %, ve srovnání se stejným obdobím konjunkturního roku 2008 byla nižší o 22,3 %.

SLUŽBY

+2,8 %

Od ledna do dubna tržby za služby neočištěné o kalendářní vlivy reálně meziročně vzrostly o 2,8 %. Růst vykazala všechna odvětví služeb s výjimkou činnosti v oblasti nemovitostí.

CESTOVNÍ RUCH

+8,0 %

Podle předběžných dat statistiky hromadných ubytovacích zařízení se v hotelích v lednu až dubnu letošního roku ubytovalo o 8,0 % více hostů než ve stejném období předchozího roku. Počet přenocování hostů meziročně vzrostl o 4,7 %.

Začátek léta ve znamení optimismu

Celková důvěra v domácí ekonomiku se letos v červnu zvýšila. Souhrnný indikátor důvěry oproti květnu vzrostl o 1,7 bodu.

Jiří Obst, vedoucí oddělení konjunkturálních průzkumů

Indikátor důvěry podnikatelů, který se počítá jako vážený průměr dílčích indikátorů důvěry v odvětvích průmyslu, stavebnictví, obchodu a služeb, se meziměsíčně zvýšil o 2,0 bodu. Mezi podnikateli se důvěra zvýšila v průmyslu a ve vybraných odvětvích služeb, v obchodě se zvýšila mírně a ve stavebnictví se mírně snížila. Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se zvýšila o 0,7 bodu. Všechny tyto tři klíčové kompozitní indikátory jsou v meziročním srovnání vyšší, což je pozitivní zpráva.

Klíčovým odvětvím je stále průmysl

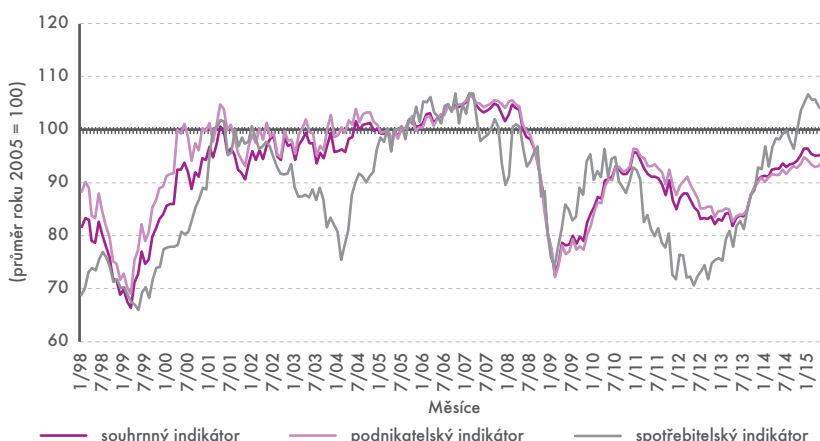
Důvěra podnikatelů v průmyslu se v červnu meziměsíčně zvýšila o 1,7 bodu. Podepsalo se na tom silné tempo růstu výroby a také nové zakázky. Hodnocení současné celkové ekonomické situace respondentů se snížilo, ovšem pouze v meziměsíčním srovnání. Hodnocení současné celkové i zahraniční poptávky se zvýšilo. Zásoby hotových výrobků se téměř nezměnily. Pro příští tři měsíce respondenti očekávají,

že se tempo výrobní činnosti a mírný růst zaměstnanosti měnit nebudou. Ve výhledech jsou však průmyslové podniky mírně obezřetnější. Celková důvěra v odvětví průmyslu je v meziročním srovnání vyšší.

Důvěra ve stavebnictví meziročně vyšší

Celková důvěra v odvětví stavebnictví se v červnu meziměsíčně mírně snížila o jeden bod. Hodnocení současné ekonomické situace respondentů se téměř nezměnilo a zůstalo na stejné vysoké úrovni jako v květnu. Hodnocení celkové poptávky po stavebních pracích se meziměsíčně také téměř nezměnilo, ale očekávání pro příští tři měsíce se snížilo. Respondenti předpokládají snížení tempa stavební činnosti a také zaměstnanosti. Očekávání vývoje ekonomické situace pro období příštích tří i šesti měsíců se snížila. Stavební podniky do svých odpovědí promítly obavy z celkového poklesu zakázek v 1. čtvrtletí. Mají sice naplněny zásobníky práce z minulého roku, kdy

Sezónně očištěné indikátory důvěry, 1998–2015

Zdroj: ČSÚ

Sezónně očistěné indikátory důvěry v průmyslu, stavebnictví, obchodě a ve vybraných službách, 2002–2015

Zdroj: ČSÚ

zakázky rostly, ale dlouhodobější výpadek může ovlivnit zlepšující se kondici celého sektoru. Celkově je ovšem důvěra ve stavebnictví v meziročním srovnání výrazně vyšší.

Důvěra v obchodě i službách je oproti roku 2014 vyšší

Mezi podniky v odvětví obchodu se důvěra oproti květnu mírně zvýšila o 0,6 bodu. Hodnocení současné ekonomické situace respondentů se meziměsíčně mírně zvýšilo. Zásoby zboží se téměř nezměnily. Očekávání vývoje ekonomické situace pro období následujících tří měsíců se téměř nezměnila, pro období příštích šesti měsíců se zvýšila. Celkově je důvěra v obchodě oproti minulému roku vyšší.

Ve vybraných odvětvích služeb, kam konjunkturální průzkumy zahrnují i bankovní sektor, se v červnu důvěra meziměsíčně zvýšila o 3,0 bodu. Podniky ve službách byly prostřednictvím svých odpovědí optimistické zejména ve vnímání červnové poptávky, která se výrazně zvýšila. Očekávání poptávky pro příští tři měsíce se nezměnilo stejně jako očekávání vývoje celkové ekonomické situace. Mírně se však zvýšilo pro období dalších šesti měsíců.

Optimističtí spotřebitelé

Důvěra spotřebitelů v domácí ekonomiku se v červnu po měsících mírného poklesu poprvé od začátku kalendářního roku meziměsíčně zvýšila. In-

dikátor spotřebitelské důvěry vzrostl o 0,7 bodu a v meziročním srovnání je také vyšší. Ze šetření mezi spotřebiteli vyplynulo, že se pro příštích dvanáct měsíců mírně snížily jejich obavy ze zhoršení celkové ekonomické situace. Strach z vlastní finanční situace a nezaměstnanosti se v meziměsíčním srovnání téměř nezměnil. Úmysl spotřebitelů spořit zůstal v porovnání s květnem také téměř stejný. Obavy respondentů z růstu cen se nezměnily.

K čemu je dobrý konjunkturální výzkum

Je určený pro krátkodobou ekonomickou analýzu, zejména za účelem monitorování současné hospodářské situace. Poskytuje rychlé prostředky k sestavení jednoduchých ukazatelů, a to v předstihu před tradičními statistickými ukazateli. Navíc poskytuje informace, které nejsou kvantitativní statistikou pokryty. Ty se stávají poměrně účinným nástrojem pro sledování tzv. bodů obratu hospodářského cyklu. Poskytování kvalitativních informací bývá pro respondenty obvykle jednodušší, výsledky jsou dostupné velmi rychle a mohou být publikovány mnohem dříve než výsledky tradičních výzkumů založených na informacích kvantitativních. Představují tak vhodný doplněk. Detailní údaje poskytnuté respondenty jsou obecně vysoce kvalitní, protože otázky se vztahují k jejich blízkému prostředí a jejich hodnocení je tak velmi spolehlivé. ■

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR: ČERVEN 2015

+1,7 bodu

Souhrnný indikátor důvěry (indikátor ekonomického sentimentu) se v České republice v červnu meziměsíčně zvýšil o 1,7 bodu. Mezi podnikateli důvěra vzrostla o 2,0 bodu a mezi spotřebiteli se důvěra mírně zvýšila o 0,7 bodu. Oproti hodnotám z června 2014 je souhrnný indikátor důvěry vyšší.

PRŮMYSL

+1,7 bodu

Indikátor důvěry v průmyslu se v červnu zvýšil o 1,7 bodu a v meziročním srovnání je důvěra v průmyslu také vyšší.

STAVEBNICTVÍ

-1,0 bodu

Ve stavebnictví se indikátor důvěry v porovnání s květnem mírně snížil. V meziročním srovnání je důvěra ve stavebnictví ale stále výrazně vyšší.

OBCHOD

+0,6 bodu

V květnu se v České republice indikátor důvěry v obchodu mírně zvýšil o 0,6 bodu a v meziročním srovnání je také vyšší.

SLUŽBY

+3,0 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb (včetně bankovního sektoru) se indikátor důvěry v meziměsíčním srovnání zvýšil o 3,0 bodu. V porovnání s minulým rokem je důvěra ve službách také vyšší.

MAKROINDIKÁTORY

REÁLNÁ KONVERGENCE

84 %

Podle nových dat Eurostatu o HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) byl rok 2014 pro českou ekonomiku úspěšný. Relativní pozice ČR se podle něj zlepšila na 84 % průměru EU28 proti 82 % v roce 2013. Ekonomika ČR se tak loni přiblížila úrovni evropské hospodářské a měnové unie.

ZAHRANIČNÍ ZADLUŽENOST

2,9 bil. Kč

Všechny institucionální sektory české ekonomiky dlužily koncem roku 2014 do zahraničí celkem 2 856,7 mld. Kč. Na dlouhodobé zadluženosti (1 710,7 mld. Kč) se podílel zhruba jednou třetinou sektor vládních institucí.

BANKOVNÍ ÚVĚRY

2,6 bil. Kč

Objem bankovních úvěrů vzrostl loni v ČR o 4,8 % a v závěru roku dosáhl 2,6 bil. Kč. Objem bankovních vkladů stoupl méně (+2,9 %) a dosáhl 3,4 bil. Kč. Tempo růstu bylo v obou případech meziročně nižší: u vkladů o 3,8 p. b., u úvěrů o 1,7 p. b. Dlouhodobě stabilní poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům mírně klesl (o 3,5 p. b., tj. 143 %).

VLÁDNÍ SEKTOR

14 mld. Kč

Deficit vládního sektoru ČR, který v roce 2014 činil 2 % nominálního HDP proti 1,2 % v roce 2013, byl ovlivněn i zahrnutím Fondu pojištění vkladů do sektoru vládních institucí. Negativně působil tento pohyb na schodek vládního sektoru proto, že Fond začal v roce 2014 vyplácet náhrady klientům zkrachovalých družstevních záložen (14 mld. Kč).

Nejlepší příjmy v Německu

Jaký je rozdíl v příjmech na obyvatele mezi zeměmi EU?

Drahomíra Dubská, oddělení svodných analýz

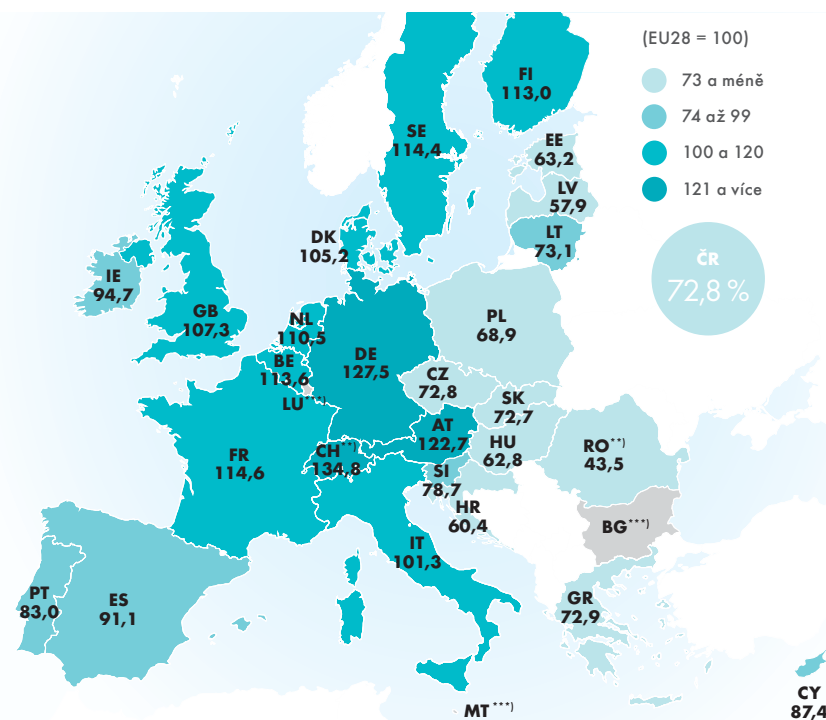
Obvyklé srovnání ekonomické vyspělosti zemí podle HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) nemusí být z pohledu životní úrovně lidí zcela vypovídající. Výdaje na HDP nezahrnují totiž jen spotřebu domácností, ale i výdaje vlády a firem, např. na investice, a dále výsledek zahraničního obchodu. Prostě řečeno zahrnuje HDP z pohledu příjmů (důchodů) v ekonomice také zisky firem, nikoli jen mzdové příjmy, resp. náhrady zaměstnancům. Zvolme tedy pro srovnání životní úrovně lidí v EU vhodnější indikátor, a to upravený hrubý disponibilní příjem domácností (v přepočtu na obyvatele v PPS). Eurostat sice ochudil výčet zemí EU o Lucembursko, Bulharsko a Maltu, i tak jsou ale údaje zajímavé.

Vyplývá z nich, že nejlépe z celé Unie se mají, v relaci k průměru EU,

lidé v Německu. V roce 2013 jejich celkové příjmy (tj. nejen mzdy a platy, ale i příjmy z podnikání, čisté příjmy z majetku a sociální dávky v podobě salda z přerozdělení a naturální transfery) převyšovaly průměrnou příjmovou úroveň v EU o 27,5 %. Ještě lepší relaci má neuniijní země Švýcarsko. Podle dat za rok 2012 byla o 34,8 % nad úrovní EU. Na opačném konci spektra předloni stálo Chorvatsko a Lotyšsko (jen 60,4 %, resp. 59,7 % průměru EU), nejchudší zemí pak bylo Rumunsko (43,5 % průměru EU).

Domácnosti v ČR měly v roce 2013 své upravené hrubé disponibilní příjmy na obyvatele v PPS na úrovni 72,8 % EU, t. j. prakticky ve stejné relaci jako Slovensko a Řecko. Podle HDP na obyvatele v PPS, který činil 82 % průměru EU, byly tedy „chudší“.

Upravený hrubý disponibilní příjem domácností ¹⁾ na obyvatele v PPS v roce 2013

¹⁾ Pozn.: Včetně neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD).

^{**}) Pozn.: Data jsou uvedena za rok 2012.

^{***}) Pozn.: Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat, vlastní propočty

18**Proč chudoba roste, když rostou příjmy?**

Co ukázalo šetření ČSÚ Životní podmínky 2014.

20**Rozpočty domácností si polepšily**

Více si polepšily domácnosti s dětmi než ty bez dětí.

22**Nejohroženější jsou neúplné rodiny**

Počet dětí hraje velkou roli v tom, zda rodina bude strádat.

24**Poděkování respondentům**

Bez nich by se šetření ČSÚ nemohlo uskutečnit.

DOMÁCNOSTI

Proč chudoba roste, když rostou příjmy?

Ačkoli tvrzení, že s růstem příjmů se může zvýšit podíl osob ohrožených příjmovou chudobou, zní paradoxně, ve skutečnosti je to pravda. Potvrzují to výsledky výběrového šetření Životní podmínky 2014, které nedávno ČSÚ zveřejnil.

Šárka Šustová, oddělení sociálních šetření

Důvodem této situace, která se projevila i v letech 2010 a 2011, je fakt, že hranice ohrožení příjmovou chudobou vychází z příjmů. Rostou-li příjmy, roste i hranice ohrožení příjmovou chudobou, a s růstem této hranice může dojít k tomu, že pod ní spadne větší podíl osob.

Hranice ohrožení příjmovou chudobou

Hranice ohrožení příjmovou chudobou je stanovena jako 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu. Ten se vypočítá jako podíl celkového disponibilního příjmu domácnosti a součtu

jejích spotřebních (ekvivalentních) jednotek (více v rubrice „O složitém jednoduše“). Vypočtený ekvivalizovaný příjem se přiřazuje všem členům domácnosti bez ohledu na to, zda jde o dospělé nebo děti. Ekvivalizovaný příjem u členů bez vlastních příjmů (zejména dětí) tedy závisí na výši příjmů členů domácnosti s vlastními příjmy (např. rodičů u dětí). Ze souboru všech osob seřazených vzestupně podle výše jejich ekvivalizovaného příjmu se pak určí medián ekvivalizovaného příjmu. Je to prostřední hodnota, která dělí osoby na dvě poloviny: ty, které mají příjem vyšší než je tato hodnota, a ty, jejichž příjem je nižší.

Příjmy, které musí domácnost mít, aby její členové nespádli pod hranici ohrožení příjmovou chudobou, se tedy liší v závislosti na velikosti a složení do-

Hranice ohrožení příjmovou chudobou u domácností s vybraným složením v ČR v roce 2014

Jednotlivec	9 901 Kč
Dvě dospělé osoby	14 852 Kč
Rodič s dítětem do 13 let	12 872 Kč
Rodič s dvěma dětmi staršími 13 let	19 803 Kč
Partneři s dítětem do 13 let	17 823 Kč
Partneři se dvěma dětmi do 13 let	20 793 Kč
Partneři se třemi dětmi - jedním do 13 let, dvěma staršími 13 let	27 724 Kč

Zdroj: ČSÚ

Hranice a míra ohrožení příjmovou chudobou podle procenta mediánu ekvivalizovaného příjmu v ČR v roce 2014

	60 %	61 %	62 %	63 %	64 %	65 %
Roční příjem (v Kč)	118 817	120 797	122 778	124 758	126 738	128 718
Měsíční příjem (v Kč)	9 901	10 066	10 231	10 396	10 562	10 727
Potřebný čistý měsíční příjem navíc oproti hranici 60 % mediánu (v Kč)	x	165	330	495	660	825
Podíl osob ohrožených příjmovou chudobou (v %)	9,7	10,4	10,9	12,0	12,8	12,8

Zdroj: ČSÚ

mácnosti. Příklady příjmů u vybraných typů domácností ilustruje tabulka.

Míra ohrožení příjmovou chudobou

Míra ohrožení příjmovou chudobou je podíl osob, jejichž ekvivalizovaný příjem je nižší než hranice ohrožení příjmovou chudobou. Evropský ukazatel míry ohrožení příjmovou chudobou,

což je o něco více než v roce 2013, kdy jeho hodnota činila 0,246. Tyto hodnoty značí poměrně malou příjmovou nerovnost, v roce 2013 byla třetí nejnižší v Evropské unii (po Slovensku a Slovinsku).

Při posunu hranice ohrožení příjmovou chudobou však nejde jen o celkové příjmové rozložení, ale zejména o rozložení kolem hranice chudoby, která činí 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu (118 817 Kč na rok, tj. 9 901 Kč na mě-

ohrožení příjmovou chudobou na 65 % mediánu, bylo by příjmovou chudobou ohroženo o 3,1 p. b. více osob než při použití 60 % mediánu, tj. 12,8 % osob. Aby lidé nespádli pod tuto hranici ohrožení příjmovou chudobou, musel by být jejich ekvivalizovaný příjem měsíčně vyšší o 825 Kč.

Jak se určuje disponibilní příjem domácnosti

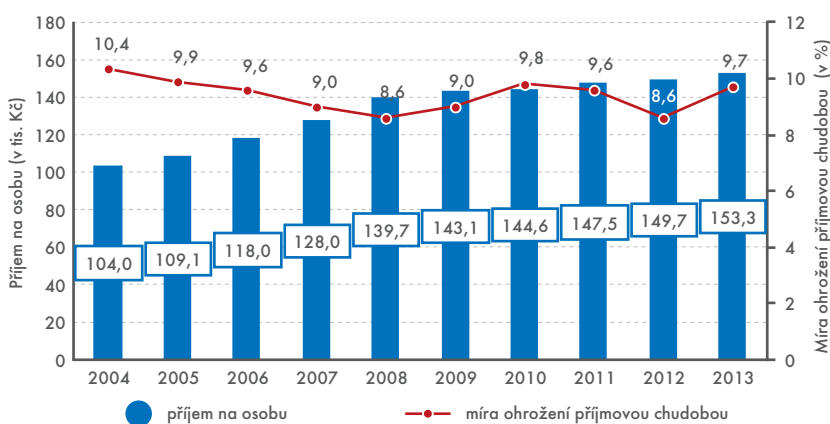
Nejen pro celkové zhodnocení životních podmínek českých domácností, ale také pro stanovení hranice chudoby a míry ohrožení příjmovou chudobou se neobejdeme bez znalosti příjmů domácností a jejich členů. Příjmy ve výběrovém šetření Životní podmínky se zjišťují za minulý kalendářní rok (např. za kalendářní rok 2013 v šetření Životní podmínky 2014), nicméně na základě těchto příjmů (z roku 2013) se konstruuje hranice ohrožení příjmovou chudobou pro rok 2014. Nejprve se z dlých čistých příjmů za osoby a za domácnost vypočítá čistý peněžní příjem domácnosti. Ten se skládá z příjmů z pracovní činnosti, tj. z příjmů ze zaměstnání a podnikání, ze sociálních příjmů vyplácených státem prostřednictvím úřadů práce nebo obecních úřadů, z kapitálových příjmů (úroky z vkladů, výnosy z dluhopisů, vkladových a podílových listů, dividendy z akcií apod.) a dalších, víceméně jednorázových nebo nahodilých příjmů. Odečteme-li od čistého peněžního příjmu domácnosti daň z nemovitosti, jednorázové přijaté peněžní transfery a pravidelně vydávané peněžní transfery mezi domácnostmi a přičteme-li jednorázové vydané peněžní transfery a vyčíslené naturální požitky od zaměstnavatele v podobě vozidla, které mohla osoba využívat i pro soukromé účely, získáme tzv. disponibilní příjem domácnosti. Ten se pro účely výpočtu míry ohrožení příjmovou chudobou ekvivalizuje, čímž vzniká tzv. ekvivalizovaný příjem domácnosti. ■

Pod hranicí ohrožení příjmovou chudobou stanovenou na 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu se nachází celkem 9,7 % osob.

který se v České republice dlouhodobě pohybuje na úrovni 9 až 10 %, je závislý na příjmovém rozdělení. Jedna z nejnižších hodnot tohoto ukazatele v rámci Evropy je i důsledkem poměrně vyrovnaných příjmů. Velikost příjmové nerovnosti můžeme vyčíslit pomocí Giniho koeficientu, který by v případě absolutní rovnosti dosahoval hodnoty 0, a naopak v situaci naprosté nerovnosti by jeho hodnota byla 1. V roce 2014 dosáhl Giniho koeficient 0,251,

sí). Koncentrace osob v okolí hranice je relativně hustá. Pod hranicí ohrožení příjmovou chudobou stanovenou na 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu se nachází celkem 9,7 % osob. Pokud bychom hranici zvýšili na 61 % mediánu (120 797 Kč na rok, tj. 10 066 Kč na měsíc), podíl osob ohrožených příjmovou chudobou by se zvýšil na 10,4 %, tedy o 0,7 p. b. Rozdíl mezi oběma hranicemi představuje čistý měsíční příjem 165 Kč. Zvýšili-li bychom hranici

Vývoj čistých ročních příjmů na osobu (v tis. Kč) v letech 2004 až 2013 a míry ohrožení příjmovou chudobou v letech 2005 až 2014¹⁾

¹⁾ Pozn.: Referenční rok příjmů, míra ohrožení příjmovou chudobou +1.

Zdroj: ČSÚ

Rozpočty domácností si polepšily

V roce 2013 se zvýšily peněžní příjmy všech domácností v České republice. Nejrychleji rostly tam, kde v čele domácnosti stála osoba samostatně výdělečně činná, nejpomaleji zase v domácnostech důchodců. Příjmy domácností s dětmi zaznamenaly výraznější meziroční růst než domácnosti bez dětí.

Eva Bedřichová, oddělení sociálních šetření

Přůmerný čistý peněžní příjem domácnosti činil v roce 2013 v přepočtu na osobu 153,3 tis. Kč, což bylo asi o 3,5 tis. Kč více než v roce předchozím. Tento nominální růst příjmů byl v roce 2013 výraznější než v roce 2012, kdy meziroční zvýšení činilo pouze 2,2 tis. Kč na osobu. Na rozdíl od předchozího roku se příjmy zvýšily nejen nominálně, ale i reálně, a to o jeden procentní bod, čímž se dostaly zhruba na úroveň roku 2008.

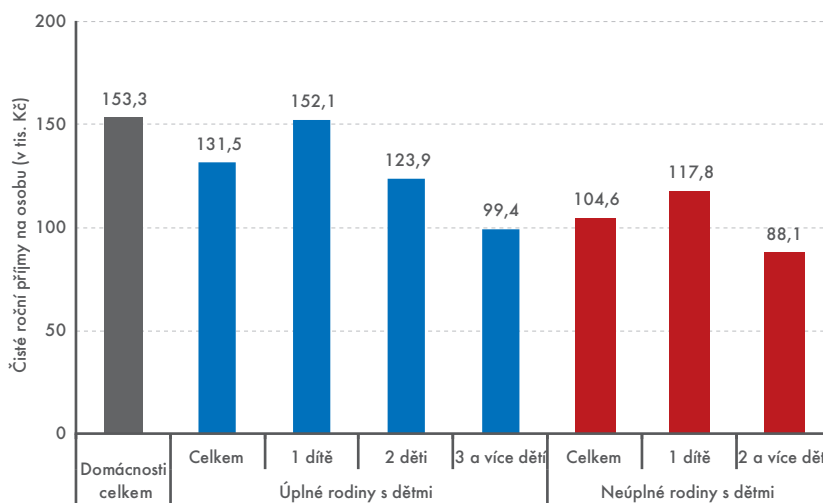
V průměru se zvýšily příjmy ve všech typech domácností

Nejrychleji rostly domácnostem, kde v jejich čele stála osoba samostatně výdělečně činná. Průměrná výše ročních čistých příjmů těchto domácností se v přepočtu na osobu zvýšila z 162,4 tis. Kč, tedy o 7,9 %, což mimo jiné potvrzuje obnovení růstu české ekonomiky. Nejpomaleji rostly příjmy domácností důchodců bez ekonomicky aktivních členů, a to o 0,6 % na 139,2 tis. Kč.

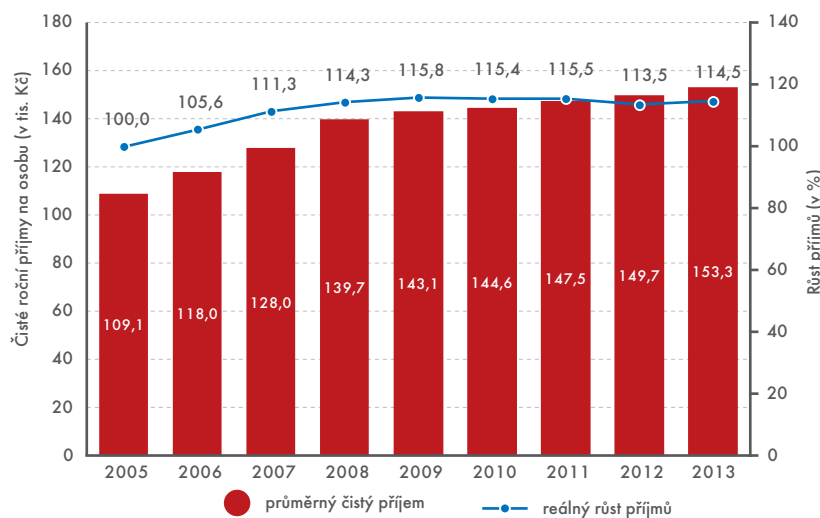
Příjmy domácností s dětmi rostly nejrychleji

Příjmy v rodinných domácnostech s dětmi dosahují v přepočtu na osobu průměrně nižší úroveň než příjmy domácností bez dětí. S každým dalším dítětem v rodině se totiž celkový příjem domácnosti rozpočítává na více osob, proto průměrný příjem v přepočtu na osobu klesá. V roce 2013 však právě příjmy domácností s dětmi zaznamenaly výraznější meziroční růst

Peněžní příjmy domácností rodin s dětmi, 2013

Vývoj čistých peněžních příjmů domácností, 2005–2013

Zdroj: ČSÚ

(+3,3 %) než příjmy domácností bezdětných (+1,3 %). V úplných rodinných domácnostech (partnerský pár

se závislým dítětem nebo dětmi) tvořil průměrný čistý příjem v přepočtu na osobu 131,5 tis. Kč za rok. V neú-

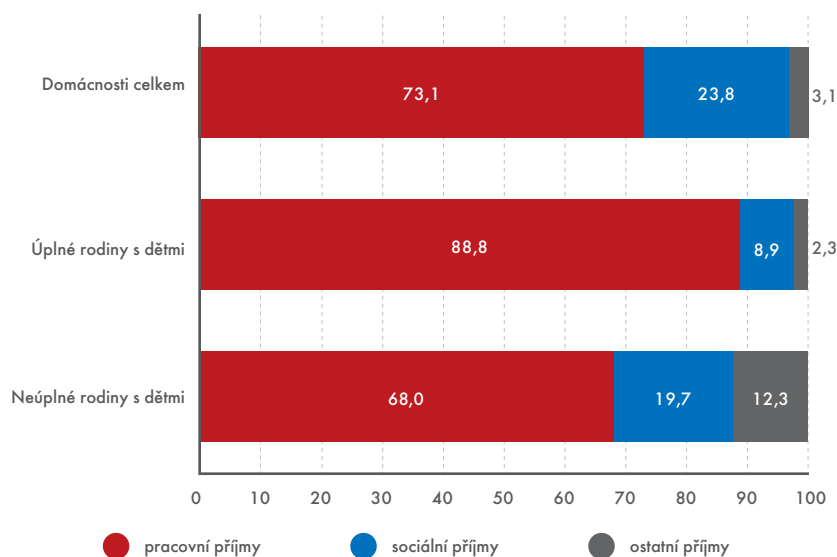

plných rodinných domácnostech (jeden rodič se závislým dítětem nebo dětmi) se tato výše pohybovala na úrovni 104,6 tis. Kč.

Jak rodiny vycházely se svými příjmy?

Na otázku „Jak vaše domácnost vycházela se svými příjmy?“ odpověděla více než polovina (54,6 %) domácností neúplných rodin, že s obtížemi či s velkými obtížemi. Také domácnosti úplných rodin s více dětmi častěji vycházely s příjmy s obtížemi nebo velkými obtížemi. Rodiny se třemi a více dětmi zvolily tuto odpověď téměř ve 45 %. Nejlépe na tom byly úplné rodiny s jedním dítětem. „Pouhých“ 26,9 % těchto domácností vycházelo se svými příjmy s obtížemi nebo velkými obtížemi, odpověď snadno či velmi snadno zvolilo 8,4 % domácností. Zbývající volily odpověď s menšími obtížemi či docela snadno. Finance spojené s bydlením představo-

Struktura hrubých peněžních příjmů domácností, 2013 (v %)

Zdroj: ČSÚ

domácností neúplných rodin s dětmi tvořily tyto náklady dokonce 26,4 % z jejich čistých příjmů.

Mezi ně se řadí: dávky důchodového a nemocenského pojištění, podpora v nezaměstnanosti, příspěvek na péči, pomoc v hmotné nouzi, dávky péčovské péče, odchodné, výsluhový příspěvek a dávky pro osoby se zdravotním postižením.

V neúplných rodinách tvoří pracovní příjmy z celkových hrubých příjmů necelých 68 %, zatímco v úplných rodinách téměř 90 %.

Struktura příjmů úplných a neúplných rodin se lišila

valy v neúplných rodinách výrazně větší zátěž než v rodinách úplných. Z čistých příjmů úplných rodin s dětmi tvořily náklady na bydlení 14,8 %. V případě

V obtížných finančních situacích obvykle stát pomáhá rodinám formou dávek státní sociální podpory. Zahrnují se do tzv. sociálních příjmů.

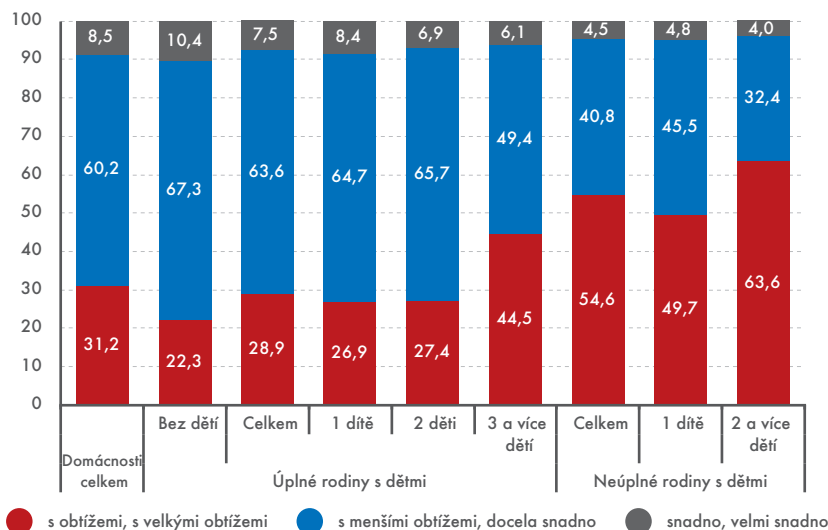
Na celkových hrubých příjmech neúplných rodin s dětmi se sociální příjmy podílely 19,7 %. Meziročně se zvýšily jako jediné skupině rodin, a to o 2,5 %. V domácnostech úplných rodin s dětmi sociální příjmy tvořily z celkových hrubých příjmů pouze 8,9 %.

Největší rozdíl lze zaznamenat v případě pracovních příjmů. V neúplných rodinách tvoří z celkových hrubých příjmů 68 %, zatímco v úplných rodinách téměř 90 %.

V domácnostech neúplných rodin s dětmi hrají důležitou roli také sociální příjmy. Tvoří necelou pětinu z celkových hrubých příjmů. Podstatné jsou pro ně i ostatní příjmy, které celkem dělají 12 % a zahrnují především pravidelné peněžní transfery od osob žijících v jiné domácnosti (např. výživné, pomoc od příbuzných).

Sociální i ostatní příjmy neúplných rodin s dětmi tvoří v porovnání s úplnými rodinami s dětmi zhruba o desetinu větší podíl z celkových hrubých příjmů.

Jak rodiny s dětmi vycházely se svými příjmy, 2014 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Nejohroženější jsou neúplné rodiny

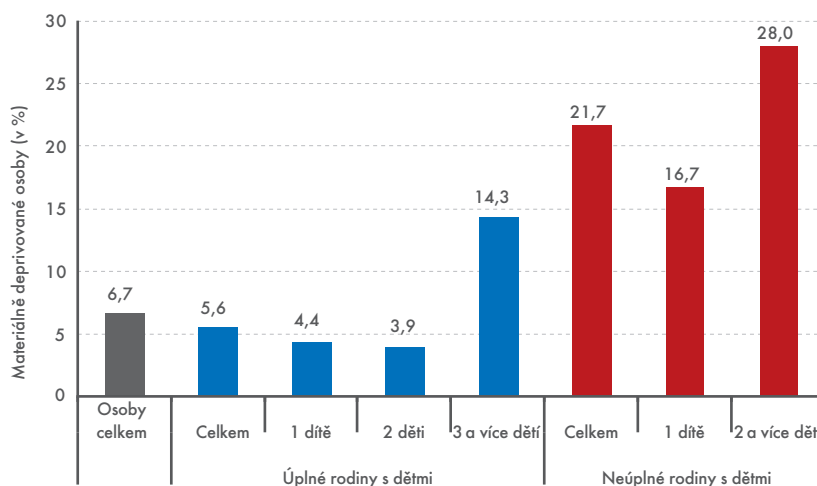
Nejnižší hodnotu materiální deprivace mezi všemi rodinami s dětmi vykazují v České republice úplné rodiny se dvěma potomky. Zato u úplných rodin se třemi i více dětmi a všech neúplných rodin je podíl materiálně deprivovaných osob nadprůměrný. Úplnost rodiny proto ovlivňuje materiální a sociální podmínky dětí výrazněji než počet dětí v rodině.

Michaela Brázdilová, oddělení sociálních šetření

Český statistický úřad nedávno zveřejnil míru materiální deprivace v České republice v roce 2014. Za materiálně deprivovaného považují statistici každého člověka, kterému se nedostávají prostředky na alespoň čtyři z devíti sledovaných položek: barevná televize, telefon, pračka, auto, dostatečné vytápění bytu, jíst maso každý druhý den, zaplacení neočekávaného výdaje ve výši 9 600 Kč, uhrazení týdenní dovolené všem členům rodiny, jistota, že včas zaplatí nájemné či splatí úvěr.

V roce 2014 dosahovala míra materiální deprivace v našem státě 6,7 %, v Evropské unii se tato hodnota pohybuje nad úrovní 9 %. Celkem 63 % materiálně deprivovaných osob v šetření ČSÚ uvedlo, že si nemohou dovolit právě čtyři z devíti sledovaných položek. Mezi nimi se pak nejčastěji jedná o úhradu neočekávaného výdaje, zaplacení týdenní dovolené pro

Míra materiální deprivace v rodinách s dětmi, 2014

Zdroj: ČSÚ

neočekávaný výdaj ve výši 9 600 Kč. Celkově by tento náhlý, téměř desetitisícový výdaj nebyly schopny uhradit něco přes dvě pětiny (42 %) všech

Který typ rodinných domácností je nejvíce „deprivován“?

Při srovnání měř materiální deprivace osob v jednotlivých typech rodinných domácností s dětmi je patrné, že největší podíl materiálně deprivovaných osob nalezneme u rodin s více dětmi. Podle šetření Životní podmínky 2014, které se tentokrát zaměřilo na materiální a sociální podmínky dětí do 16 let, žilo v České republice v úplných rodinách s dětmi 38 % rodinných domácností. Neúplné rodiny s dětmi pak tvořily 8 % všech rodinných domácností a přes polovinu jich pak žilo v domácnostech bez dětí.

Mezi neúplnými rodinami s dětmi je materiálně deprivovaných osob přes jednu pětinu. U domácností bez dětí by

V roce 2014 dosahovala míra materiální deprivace v našem státě 6,7 %, v Evropské unii se tato hodnota pohybuje nad úrovní 9 %.

všechny členy domácnosti, vlastnění auta a možnost jíst maso každý druhý den. S financováním pravidelných plateb, jako jsou nájem, inkaso, hypotéka, leasing apod., by měly problém domácnosti materiálně deprivovaných osob v téměř polovině případů. U téměř všech materiálně deprivovaných osob by však jejich domácnost nebyla schopna z vlastních zdrojů uhradit

domácností. Finance na zaplacení týdenní dovolené všem členům chybí třetině domácností. Téměř každá sedmá domácnost si pak nemůže dopřát maso v jídelníčku ob jeden den a každá desátá si nemůže dovolit vlastnit auto. K dlouhodobě nejohroženějším skupinám osob patří nezaměstnaní, domácnosti jednotlivců, neúplné rodiny a rodiny s více dětmi.

tato míra dosahovala přibližně 4 %, což je srovnatelné s úplnými rodinami vychovávajícími jedno či dvě děti. V tom případě vykazuje míra materiální deprivace hodnoty nižší, než je průměr v populaci. Avšak u úplných rodin se třemi i více dětmi a také u všech neúplných rodin je podíl materiálně deprivovaných osob nadprůměrný. Mezi rodinnými domácnostmi vůbec nejnižší hodnotu materiální deprivace vykazuje klasický model úplné rodiny se dvěma potomky.

Problémem je i sportovní vybavení a zajištění prázdnin

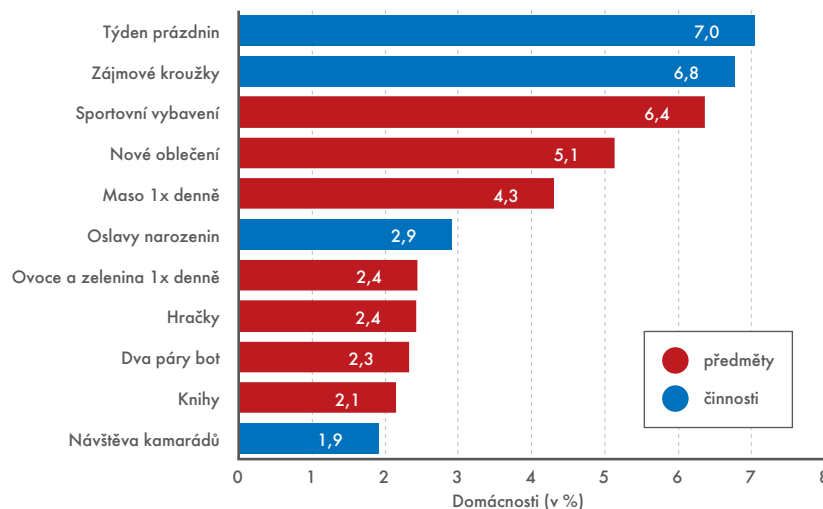
V modulu zaměřeném na materiální a sociální podmínky se zkoumalo, zda si domácnost může dovolit zabezpečit všem dětem mladším 16 let vybrané předměty či některé aktivity. Ze sledovaných předmětů si domácnosti nejčastěji nemohly dovolit pořídit dětem sportovní vybavení pro venkovní aktivity v podobě kola, kolečkových bruslí, koloběžky apod. Každá dvacátá domácnost nemůže koupit dětem nějaké nové oblečení a podobně je tomu s možností zařadit maso či jeho vegetariánskou náhražku dětem do denního jídelníčku. Pouze dvě rodiny ze sta nemohou svým dětem dopřát ovoce či zeleninu každý den a podobně je tomu se zabezpečením hraček, knih i dvou párů padnoucích bot.

Z vybraných aktivit nemůže každá 14. rodina zajistit dětem týdenní prázdniny mimo domov, stejně jako jim předplatit pravidelné volnočasové aktivity v podobě zájmových kroužků. Slavit zvláštní příležitosti (např. své narozeniny) a pozvat si na návštěvu kamarády naopak umožňuje dětem téměř 98 % rodin. Z těchto čtyř výše jmenova-

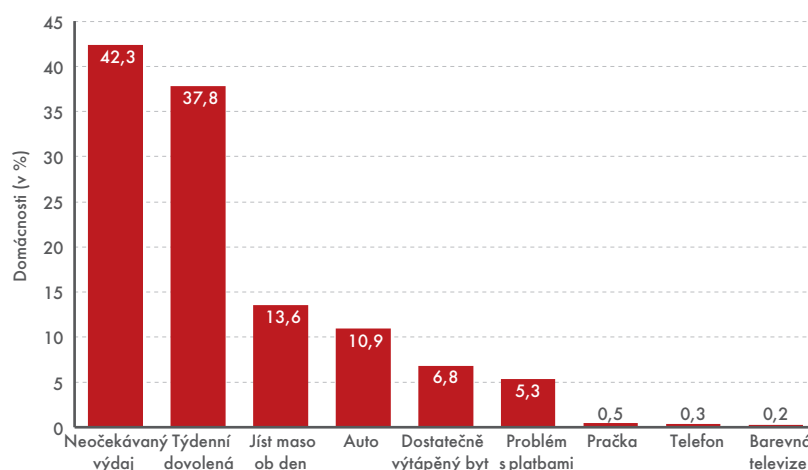
Úplné rodiny s dětmi vykazují celkově nižší hodnoty ukazatelů sociální deprivace než celková populace, a naopak všechny indikátory dosahují v neúplných rodinách s dětmi třikrát vyšší úroveň než celá populace.

ných aktivit pak téměř každá desátá domácnost nemůže svým dětem mladším 16 let zabezpečit alespoň jednu z nich. U úplných rodin se třemi a více dětmi se jedná dokonce o každou pátou. Také jedna pětina neúplných rodin nemůže

Podíl domácností, které si nemohou dovolit zaplatit dětem do 16 let vybrané položky, 2014

Podíl domácností, které si nemohou dovolit danou položku, 2014

Zdroj: ČSÚ

dětem dopřát alespoň jednu ze jmenovaných činností.

V modulu bylo dále zjišťováno, jaké mají děti do 16 let v domácnosti podmínky ke studiu, zda mají doma vhodné místo pro vypracování domácích úkolů a zda jim rodiče mohou za-

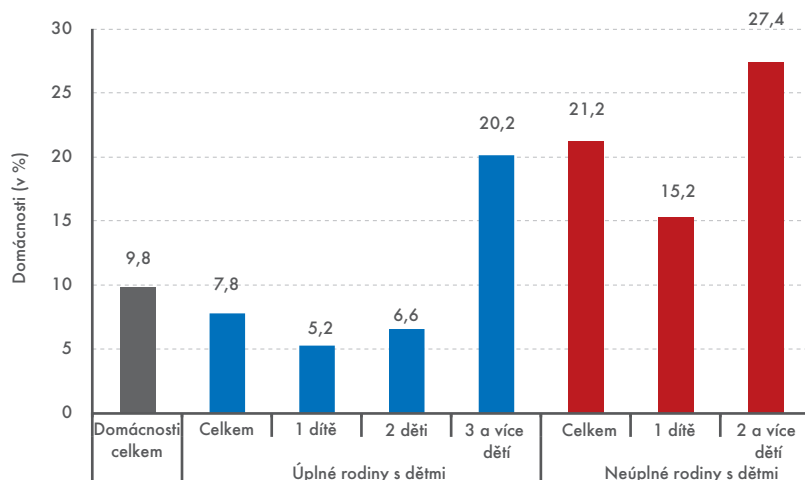
Co má největší vliv na sociální zabezpečení domácnosti?

Celkově jsou osoby v rodinách s více dětmi častěji materiálně deprivované, mají vyšší riziko ohrožení příjmovou chudobou a vykazují vyšší úroveň souhrnného indexu sociálního vyloučení.

Míra ohrožení osob příjmovou chudobou dosahuje v úplných rodinách se třemi a více dětmi hodnoty dvakrát vyšší, než je tomu u celkové populace, a osoby v neúplných rodinách se dvěma a více dětmi jsou ohroženy dokonce až čtyřnásobně častěji než celková populace. Podobně je tomu také s ukazatelem sociálního vyloučení.

Větší počet dětí sice znamená vyšší zátěž pro příjmové a materiální zabezpečení domácnosti, avšak podstatně ▶

platit školní výlety. Téměř každá 17. domácnost nezabezpečuje dětem vhodné podmínky k jejich studiu, buď pro ně nemají doma klidný osvětlený prostor, nebo nemají finance k zaplacení školních akcí.

Podíly domácností, které si nemohou dětem do 16 let dovolit zaplatit alespoň jednu ze čtyř činností, 2014

Zdroj: ČSÚ

rozdíly nalezneme především v členění na úplné a neúplné domácnosti. Úplné rodiny s dětmi vykazují celkově nižší hodnoty ukazatelů sociální deprivace než celková populace, a naopak všechny

tyto indikátory dosahují v neúplných rodinách s dětmi třikrát vyšší úroveň než celá populace. Úplnost rodiny proto ovlivňuje materiální a sociální podmínky dětí výrazněji než počet dětí v rodině.

Domácnosti s více dětmi navíc nalezneme především mezi úplnými rodinami, které si právě mohou dovolit lépe zabezpečit své potomky. Tři a více dětí je téměř ve všech případech vychováváno v úplných rodinách, přičemž těchto je mezi domácnostmi s dětmi pouhá desetina. Jen pro srovnání, tyto úplné rodiny se třemi a více dětmi žijí v podobných sociálních a materiálních podmínkách jako neúplná rodina s pouze jedním potomkem. Také klasický model rodiny se dvěma dětmi, který se mezi domácnostmi s dětmi vyskytuje ve dvou pětinach případů, je častější mezi úplnými rodinami. Navíc u všech sledovaných ukazatelů sociálního vyloučení vykazují tyto úplné rodiny se dvěma dětmi nižší hodnoty než celková populace. Počet dětí tedy sice hraje velkou roli v tom, zda rodina bude finančně či materiálně strádat, ale do větší míry to závisí především na úplnosti rodiny. ■

PODĚKOVÁNÍ RESPONDENTŮM

Šárka Šustová

oddělení sociálních šetření

Výběrové šetření Životní podmínky je významným zdrojem informací o životní situaci českých domácností a jejich členů. Jednou z nejdůležitějších součástí tohoto šetření jsou dotazy na příjmy, jejichž zjišťování je pro respondenty zároveň nejcitlivější. Český statistický úřad nemá možnost, jako je tomu v jiných státech (např. v Dánsku, Norsku, ale také ve Slovinsku), získávat tato data z jiného zdroje, a tak se s dotazy obrací přímo na respondenty. Ráda bych využila této příležitosti a poděkovala všem, kteří poskytují našim tazatelům tyto velmi citlivé údaje. Bez nich bychom nebyli schopni mapovat životní úroveň v České republice. Vzhledem k dobrovolnosti zjišťování je pro nás ochota vybraných domácností spolupracovat s pověřenými tazateli klí-

čová. Zároveň bych respondenty chtěla ujistit o zachování anonymity, která pro všechny zaměstnance pracující s těmito údaji vyplývá ze zákona.

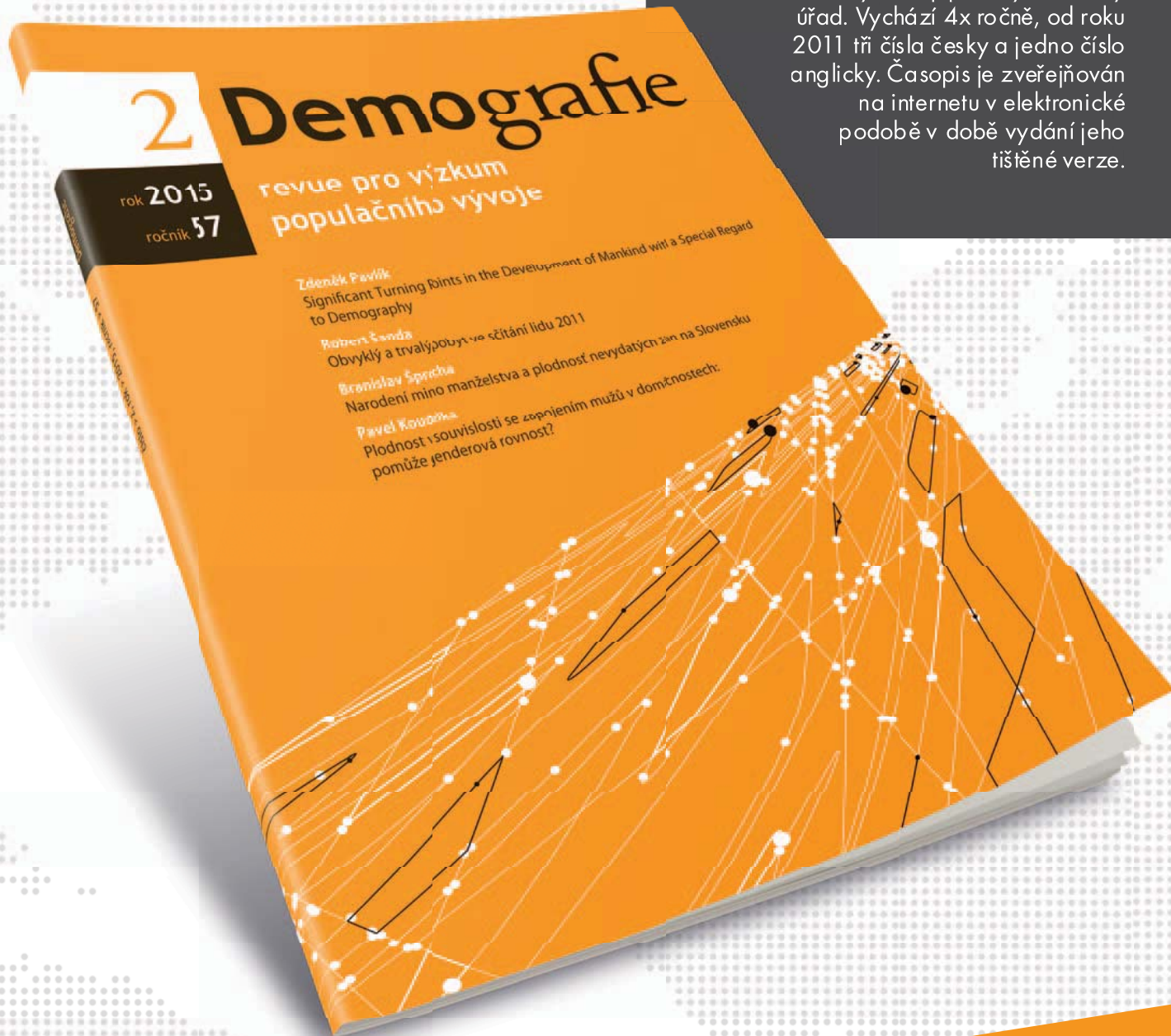
Právě díky ochotě respondentů odpovídat na tyto dotazy a také pečlivé práci našich tazatelů jsme byli schopni letos na tiskové konferenci prezentovat časovou řadu čítající již deset let. Měli jsme možnost zachytit vývoj příjmů a změny v životních podmínkách různých typů domácností v průběhu ekonomické krize, která české domácnosti zasáhla zejména v letech 2010 až 2012. V těchto letech vzrostla nezaměstnanost, zpomalil se růst mezd, došlo k omezování sociálních výdajů státu, což se odrazilo i na příjmech domácností, jejichž růst se výrazně zpomalil. Jejich reálná hodnota,

kteřá lépe odpovídá skutečné situaci domácností, neboť je očištěna o vlivy inflace, tedy o změny životních nákladů v čase, a lépe tak odráží fakt, zda si za své finanční prostředky lidé mohli dovolit nakoupit více či méně zboží nebo služeb, dokonce několik let klesala. Až v roce 2013 došlo poprvé od roku 2009 k výraznějšímu nárůstu reálných příjmů domácností.

Výběrové šetření Životní podmínky nemůže zachytit životní situaci rodin komplexně, a to zejména proto, že probíhá pouze u osob žijících v bytech a netýká se tedy těch nejpotřebnějších – osob žijících v ústavech, hromadných zařízeních či dokonce na ulici. Může ji však alespoň přiblížit a upozornit na nejpálčivější problémy českých domácností.

Jediný odborný recenzovaný demografický časopis v České republice. Vychází od roku 1959 a vydává jej Český statistický úřad. Vychází 4x ročně, od roku 2011 tři čísla česky a jedno číslo anglicky. Časopis je zveřejňován na internetu v elektronické podobě v době vydání jeho tištěné verze.

2

ZDENĚK PAVLÍK

SIGNIFICANT TURNING POINTS IN THE DEVELOPMENT OF MANKIND WITH A SPECIAL REGARD TO DEMOGRAPHY

ROBERT ŠANDA

OBVYKLÝ A TRVALÝ POBYT VE SČÍTÁNÍ LIDU 2011

BRANISLAV ŠPROCHA

NARODENÍ MIMO MANŽELSTVA A PLODNOST NEVYDATÝCH ŽIEN NA SLOVENSKU

czso.cz/demografie_revue

327 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

Domácnosti nejlépe vědí, jak na tom jsou

Sociolog Jiří Večerník se zamýšlí nad indikátory, kterými statistici měří příjmovou chudobu. V odpovědi na otázku týkající se materiální deprivace zmiňuje dílo Adama Smitha Bohatství národů z roku 1776. „Objevit se na veřejnosti bez kožených bot by bylo ostudou i pro chudého člověka,“ cituje zakladatele klasické ekonomie.

Šárka Šustová, oddělení sociálních šetření

Jaký máte názor na indikátor rizika příjmové chudoby, který je v Evropě nejpoužívanější a u nás nejcitovanější?

Indikátor má pro náš stát takřka vysoký chlubitivý potenciál. Naši politikové ho pro jeho nízkou úroveň rádi zmiňují. Měl by nás ale také zajímat postup výpočtu. Každý z jeho kroků je určitou volbou. Nejprve se musí příjmy za různě velké a různě složené domácnosti převést na nějakou společnou jednotku. Za komunistických časů se příjmy přepočítávaly na osoby, což bylo jednoduché a navíc oprávněné. Rodinné rozpočty byly přetíženy výdaji na potraviny, ale bydlení bylo levné a zařízení domácnosti se kupovalo jednou za život. Takže takzvané úspory z rozsahu, dané společnými náklady rodiny bez ohledu na počet jejích členů, byly malé.

Od roku 1989 se rodinné rozpočty výrazně změnily. Přiblížili jsme se Západu poklesem podílu výdajů na potraviny a růstem výdajů na bydlení. Ale i tam je situace rozmanitá a bylo by krajně obtížné přepočítávat příjmy pro každou zemi jinak, podle struktury rodinných rozpočtů. Zvolená ekvivalenční škála tak samozřejmě pasuje někde lépe a jinde hůře. Jednotné určení relativní hranice rizika příjmové chudoby zabírá v různých zemích různě situované domácnosti z hlediska jejich kupní síly.

O čem indikátor ohrožení příjmovou chudobou podle vás vypovídá?

Je jasné, že když je tento indikátor odvozen z příjmové distribuce, vypovídá především o velikosti příjmových rozdílů. Takže je silně korelovan s jinými

indikátory měřícími příjmovou nerovnost – příkladně s nejznámějším Giniho koeficientem. Jestliže patří Česká republika k zemím s nejmenšími rozdíly v příjmech domácností, není překvapením, že má i nejnižší míru ohrožení příjmovou chudobou.

Je tento indikátor vůbec vhodný pro mezinárodní srovnání?

Použití příjmového indikátoru chudoby pro mezinárodní srovnání je instruktivní, ale má značné meze. Vůči české realitě je jeho kalkulace posunutá ve dvou směrech. Především uvažuje vyšší úspory z rozsahu, než jaké jsou u nás, protože i přes značné sblížení zůstává u nás podíl společných výdajů domácností oproti západním zemím nižší. Druhým rozdílem jsou náklady na děti, které jsou u nás zřejmě vyšší, než se v konstrukci ekvivalenční škály uvažuje. Výdaje na děti do 13 let by měly podle výpočtu EU činit 60 procent nákladů na dospělého. U nás to bylo podle šetření ČSÚ z roku 2003 asi 70 procent, dnes to může být i víc.

Je tu však ještě jiný problém a možný zdroj zkreslení. Zatímco příjmy v „komunistických“ mikrocensech byly prověřené (údaje o mzdách poskytovali zaměstnavatelé a výši důchodů sdělovaly poštovní úřady), dnes o nich vypovídají domácnosti samy, což přináší jejich podcenění, ať záměrné či nezáměrné. A protože vyšší příjmy jsou zřejmě podhodnocovány víc než nižší, lze předpokládat, že výdělečně činní – otcové a matky závislých dětí – udávají nižší než skutečné příjmy častěji než důchodci. Takže čísla

o vysoké míře chudoby rodin s dětmi postavená na tomto indikátoru, oproti nízké míře chudoby důchodců, bych bral s jistou opatrností.

Jsme na tom tedy opravdu s chudobou tak dobře, jak z tohoto indikátoru vyplývá?

Podle indikátoru rizika příjmové chudoby jistě ano. Ale měli bychom si všimnout také jiných ukazatelů, méně zatížených arbitrarností výpočtu. V šetření životních podmínek Evropské unie se také klade otázka, jak domácnosti vycházejí se svými příjmy. U nás devět procent osob žije v domácnostech, které o sobě sdělují, že vycházejí s příjmy s velkými obtížemi. To je mnohem méně než v ostatních nových členských zemích. V Maďarsku a balkánských zemích je to zhruba čtvrtina. Ale na druhé straně je to mnohem více než v západních zemích, a zejména pak ve skandinávských státech, srovnatelných s námi z hlediska příjmové nerovnosti, kde je to méně než pět procent. Takže v tomto ohledu už tak skvělí nejsme.

Těch devět procent osob v domácnostech velmi obtížně vycházejících s příjmy je stejné číslo, jako je procento osob ohrožených příjmovou chudobou. Jde o tytéž domácnosti, resp. z jaké části se indikátory překrývají?

Právě o to jde, že se překrývají málo, pouze zhruba z jedné třetiny. Zjevně jde o dosti odlišné optiky, můžeme je nazvat „objektivní“ a „subjektivní“. Obě charakteristiky ale patří do uvozovek, protože objektivní výpočet je zatížen

doc. Ing. Jiří Večerník, CSc.

Vystudoval Vysokou školu ekonomickou, obor Finance a úvěr. Pracoval v bance, poté v Ústavu sociálně-politických věd Univerzity Karlovy v Praze. Po krátkém studiu na pařížské Sorbonně obhájil v roce 1969 kandidátskou práci z oblasti ekonomické sociologie. Od roku 1970 pracoval v Ústavu pro filozofii a sociologii Československé akademie věd jako odborný pracovník. Od roku 1990 je vedoucím oddělení ekonomické sociologie v Sociologickém ústavu Akademie věd ČR. Spolupracoval s řadou mezinárodních institucí, např. se Světovou bankou, s Mezinárodní organizací práce, s OECD a také s Luxembourg Income Study. V domácích i zahraničních odborných časopisech publikuje články na témata trh práce, ekonomické nerovnosti a sociální politiky.

Za komunistických časů se příjmy přepočítávaly na osoby, což bylo jednoduché a navíc oprávněné. Rodinné rozpočty byly přetíženy výdaji na potraviny, ale bydlení bylo levné a zařízení domácnosti se kupovalo jednou za život.

volbou jednotlivých kroků ze strany expertů a také subjektivní ochotou pravdivě informovat o příjmech ze strany domácností. A z druhé strany zase subjektivní odhad ze strany domácností může být ve skutečnosti dost objektivní, protože bere v úvahu řadu dalších okolností, které se z kalkulace příjmů určit nedají.

Odlišnost přístupů ukazuje porovnání na typických kategoriích domácností. Pro příklad: z domácností nižších zaměstnanců s dětmi se šest procent nachází pod hranicí chudoby, ale 13 procent jich vychází s příjmy s velkými obtížemi. Z domácností nezaměstnaných s dětmi je 33 procent pod hranicí chudoby, avšak 51 procent vychází s příjmy s velkými obtížemi. Z domácností důchodců je deset procent pod hranicí chudoby a 14 procent vychází s penězi s velkými obtížemi. Překrytí obou ukazatelů je ve všech kategoriích domácností slabé a u důchodců dokonce vůbec žádné. Domácnosti důchodců spadající do rizika příjmové chudoby deklarují sice finanční obtíže, ale mírnější.

Existují i jiné ukazatele, například míra materiální deprivace, kam se mezi nově zařazené položky zařadilo i „mít dva páry dobře padnoucích bot“?

Samozřejmě, s různými variantami můžeme napočítat ukazatelů desítky. Pokud jde o indikátory materiální deprivace, o kterých jste v časopise Statistika&My nedávno psala, mají dlouhou historii. O tom, co musí člověk vlastnit, aby se odlišil od úplného chudáka, psal už Adam Smith v díle Bohatství národů z roku 1776. A tady už se objevují ty „dobré boty“. Podle zakladatele klasické ekonomie je prý v Anglii mnoho věcí zbytných, ale objevit se na veřejnosti bez kožených bot by bylo ostudou i pro chudého člověka. Takže možná si evropští experti vzpomněli právě na svá studijní léta.

Materiální deprivace v konstrukci Eurostatu je korelována daleko silněji s tím, jak domácnosti vycházejí se svými příjmy, než s ukazatelem rizika příjmové chudoby. Okolo ukazatelů deprivace ovšem vznikla obrovská agenda založená i na výzkumech Eurobarometru, jak moc lidé považují tu či onu položku za nezbytnou. Takže do toho bych se ani nechtěl pouštět. Jen se musím usmát nad přidanou položkou „výměna opotřebovaného nábytku za nový“. Myslím totiž, že v případě nábytku jde spíše o morální než fyzické opotřebení. Spíše by mělo jít o zařízení domácnosti, které se může snadno pouchat.

Jak zasáhla české domácnosti ekonomická krize z pohledu chudoby?

Nedávno jsme publikovali s Martinou Mysíkovou v časopise Post-Communist Economies článek o subjektivním blahobytu v Evropě, kde jsme se tímto tématem také zabývali. Dopad krize se v souhrnných ukazatelích příjmové nerovnosti a rizika příjmové chudoby nijak zásadně neprojevil ani ve starých, ani v nových členských zemích Evropské unie. Domácnosti však citlivě zareagovaly právě na dotaz ohledně obtíží při vycházení s příjmy, a to v nových členských zemích, u nás však nepatrně. Dopad na nezaměstnanost a s ní spojený pokles příjmů byl sice významný, ale týkal se jen malé části populace.

V létě více vážnějších nehod

Letní období je spojeno s vyšším podílem nehod zaviněných pod vlivem alkoholu či drog. Nehody se více týkají cyklistů a motocyklistů, více ohroženy jsou i děti.

Jiří Kamenický, oddělení svodných analýz

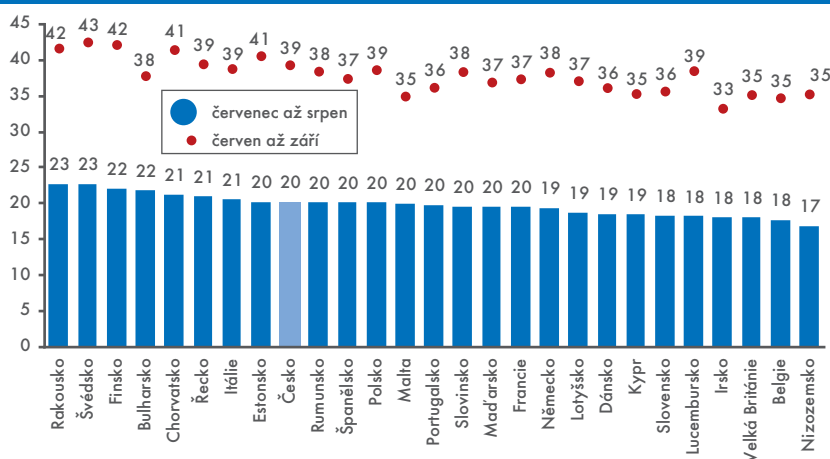
Počet smrtelných obětí silničních nehod v letním období dosáhl svého vrcholu na přelomu 60. a 70. let. Tehdy si dopravní nehody vyžádaly třikrát více životů než v současnosti. Úmrtí v prázdninových měsících se tehdy na celoročním počtu obětí nehod podílela téměř čtvrtinou.

V období silného růstu intenzit dopravy i celkové nehodovosti (druhá polovina 80. let a téměř celá 90. léta) se počet obětí během letních prázdnin zvyšoval pomaleji (ze 157 v roce 1986 na 261 v roce 1997, tj. o dvě třetiny) než za celý rok (+84 %). V roce 1997 proti roku 1990 se o prázdninách na silnicích těžce zranilo o polovinu osob více, usmrcených přibýlo o pětinu. Nižší dynamika růstu usmrcených oproti zraněným souvisela mj. s rozvojem kvality i dostupnosti rychlé zdravotnické pomoci a s přechodem k modernějším bezpečnějším vozům. Příznivý vývoj, který je patrný v posledních deseti letech, byl také důsledkem pokračující obměny vozového parku a modernizací dopravní sítě. Sílicí vliv osvěty a dopravní výchovy, vč. zavedení bodového systému dopravních přestupků, se projevil v podobné míře na bilanci nehod v letním období jako i na celoroční bázi. Mezi roky 2003 a 2014 se počet usmrcených osob snížil (o více než polovinu), s obdobnou intenzitou v prázdninovém období i mimo něj.

Nejvíce nehod v říjnu, nejzávažnější o prázdninách

V období 2009–2014 byl v Česku počet všech dopravních nehod (včetně menších kolíží bez zranění osob) nejvyšší v říjnu, následoval prosinec. V období dvou měsíců letních prázdnin tvořily nehody 17 % z celoročního počtu, z celoročního průběhu významně nevybočovaly. To však neplatilo pro nehody s následky na zdraví. Zatímco ce-

Usmrcené osoby při silničních dopravních nehodách v zemích EU
(podíl obětí do 30 dnů po nehodě v letním období na celoročním počtu v %, období 2009–2013¹⁾)

¹⁾ V šesti zemích údaje za starší roky: Slovensko a Malta (2006–2010), Estonsko (2005–2009), Řecko (2008–2012), Estonsko (2005–2009), Bulharsko (rok 2009).

Zdroj: Evropská komise

loročně připadalo v posledních šesti letech na tisíc nehod 333 zraněných či usmrcených osob, v prázdninovém období již 408 (vyšší bylo zastoupení všech kategorií následků – usmrcených, těžce i lehce zraněných osob). Téměř 11 % z celoročního počtu smrtelných obětí nehod připadalo jen na červenec. Zvýšený podíl usmrcených osob však přetrvává po celé letní i podzimní období. Naopak těžká i lehká zranění se v posledních šesti letech mimo prázdniny vyskytovala častěji i na přelomu jarních a letních měsíců. Nejnižší počet nehod i jejich závažnost nacházíme v ČR na přelomu zimy a jara. Od ledna až do března připadalo na jednu nehodu o třetinu méně zraněných (ale i usmrcených) osob než v období letních prázdnin.

Více obětí v severských zemích a Rakousku

Vyšší zastoupení vážných obětí nehod v letním období není specifickým jen ČR. Kromě zemí Beneluxu a Velké Británie

s Irskem byl letní podíl usmrcených osob na silnicích (na jejich celoročním počtu) ve všech ostatních zemích EU zvýšený. V Česku, podobně jako v Polsku či Rumunsku, činil jen za červenec a srpen rovných 20 %, připočteme-li ještě červen a září, blížil se téměř 40 %. Vysokou koncentraci obětí nacházíme v severských státech (vlivem počasí je zde i kratší hlavní motoristická sezóna) a také v Rakousku, kde si jen dva hlavní prázdninové měsíce v letech 2009–2013 vyžádaly téměř pětinu všech smrtelných obětí nehod. Rizikovitost prázdninové silniční dopravy u našich jižních sousedů souvisí s intenzivní tranzitní dopravou v souvislosti s pravidelným přesunem milionů Středoevropanů do přímořských letovisek. Ve dvou třetinách zemí EU (včetně ČR) byl v úhrnu za období 2009–2013 počet usmrcených nejvyšší v únoru, nejvíce obětí šlo na vrub červenci (v 10 zemích, vč. ČR) a srpnu (9 zemí). V Irsku, Nizozemsku či Polsku umírali lidé na silnicích nejvíce v říjnu, na Slovensku a v Lotyšsku v listopadu.

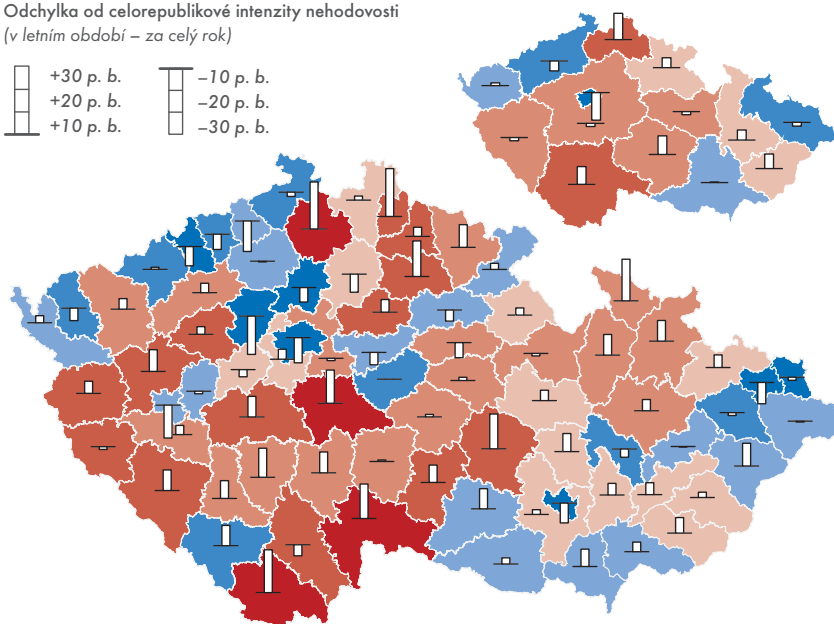
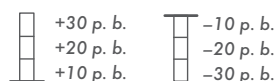
Nejohroženější skupiny: cyklisté, motocyklisté a děti

Třetina z celoročního počtu úmrtí cyklistů v ČR připadala v období 2006 až 2014 na červenec a srpen, podobně jako u motocyklistů (mezi červnem a zářím pak více než 60 % celoročních obětí motocyklistů). Na všech prázdninových obětech nehod se motocyklisté podíleli celou pětinou (z 92 % šlo o větší motocykly s objemem nad 50 ccm), cyklisté z 14 %. Nižší byl naopak v létě počet usmrčených chodců, kteří jsou nejvíce ohroženi v zimním období (především seniři). Ze 150 dětí, které přišly o život při dopravních nehodách, jich 27 % připadalo na letní prázdniny. Děti jsou výrazně častěji obětmi nehod než jejich viníci. Na celoročním počtu zranění dětí při nehodách se prázdniny podílí 20 %.

V letech 2012–2014 připadal největší podíl nehod zaviněných pod vlivem návykových látek na červenec (7,6 % nehod zaviněných řidiči či chodci), v předchozím tříletém období na červen (8,8 %). Nejvyšší byl o prázdninách v letech 2009–2014 na Zlínsku (14 %), Plzeňsku a Karlovarsku (11 %) a některých okresech jižní Moravy (Břeclav 16 %, Znojmo 15 %, Hodonín 14 %). Alkohol či drogy měly na svědomí téměř 14 % životů při prázdninových nehodách (na Liberecku 30 %). Skutečný vliv návykových látek na nehodovost může být ještě vyšší, neboť u části viníků nehod není přítomnost alkoholu

Rozdíly intenzity nehodovosti v silniční dopravě v okresech a krajích v ČR v letním období (červenec až srpen 2007–2014)

Odchylna od celorepublikové intenzity nehodovosti (v letním období – za celý rok)

Odchylny intenzity nehodovosti od úrovně v ČR (v p.b.)

Nehodovost

počet nehod s následky na zdraví na trvale bydlícího obyvatele

Zdroj: Policejní prezidium ČR

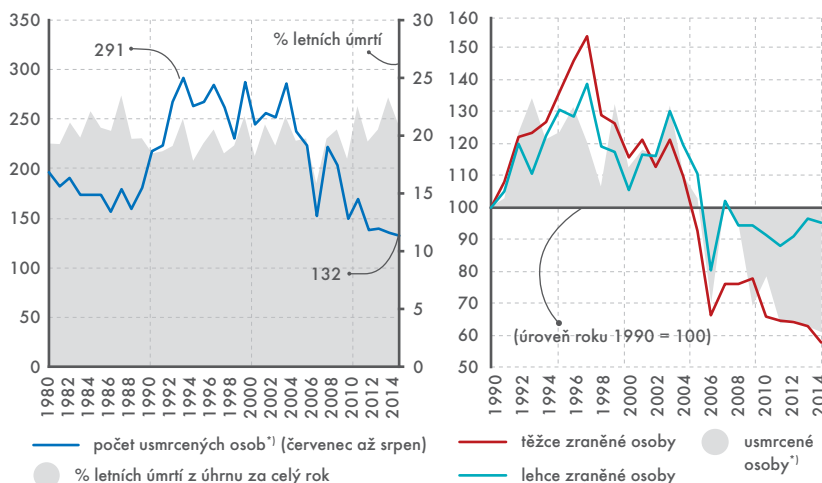
či drog zjišťována (např. v případě ujetí od místa nehody).

Intenzita osobních nehod na Benešovsku více než třikrát vyšší oproti Praze a Mostu

Letní nehody s následky na zdraví se od celoročních také mírně odlišují

svým regionálním rozložením. Ve srovnání se zbytkem roku se o prázdninách zlepšuje (ve vztahu k celorepublikové úrovni) postavení velkých měst a vysoce urbanizovaných krajů (Praha, Ústecko, Moravskoslezsko). Naopak částečný přesun obyvatel do rekreačních objektů vede k relativnímu zhoršení pozice převážně venkovských okresů v jižních Čechách, na Plzeňsku a Liberecku. Například v okrese Český Krumlov se intenzita letní prázdninové nehodovosti (počet nehod s usmrcením či zraněním osob vztahených na obyvatele) v období 2007–2014 nacházela o polovinu nad „letní“ úrovní ČR, zatímco celoročně nad obdobnou úrovní ČR „jen“ o 27 %. V okrese Ústí nad Labem byla prázdninová intenzita nehod o 7 % pod úrovní ČR, ale celoroční intenzita již obdobnou hodnotu za ČR překročila o více než 10 %. Mírný prázdninový „přesun“ dopravy na venkov dokresluje i rozložení nehod dle komunikací. Na silnice II. a III. třídy připadalo za všechny měsíce let 2013 i 2014 plných 26,7 % veškerých nehod a 42,8 % úmrtí, jen během července a srpna to však bylo o 1,4, resp. 2,5 p. b. více.

Následky silničních dopravních nehod v ČR v prázdninovém období

¹⁾ Pozn.: Usmrcené osoby do 24 hodin po nehodě.

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Na dovolenou nejraději v srpnu

Chuť cestovat v naší populaci nepolevila. Obyvatelé České republiky uskutečnili v roce 2014 téměř dvanáct milionů dovolených. Přesto je patrná proměna našich cestovatelských zvyklostí. Také způsob trávení volného času je stále dynamičtější.

Zdeněk Lejsek, oddělení statistiky cestovního ruchu

V roce 2014 uskutečnili 15letí a starší občané České republiky celkem 11,7 milionu cest s alespoň čtyřmi přenocováními. Z toho bylo necelých 35 % zahraničních pobytů, zbylé dvě třetiny připadaly na dovolenou v tuzemsku. Vyplývá to z Výběrového šetření cestovního ruchu (VŠCR), které Český statistický úřad provádí na náhodně vybraném vzorku domácností. Tímto způsobem tak získává pravidelně již od roku 2003 cenné informace o cestování rezidentů (pozn. red.: pro statistické účely se dovolenou rozumí každá cesta s minimálně čtyřmi přenocováními za účelem trávení volného času

a rekreace mimo tzv. obvyklé prostředí respondenta).

Z Prahy vedou kroky do středních Čech

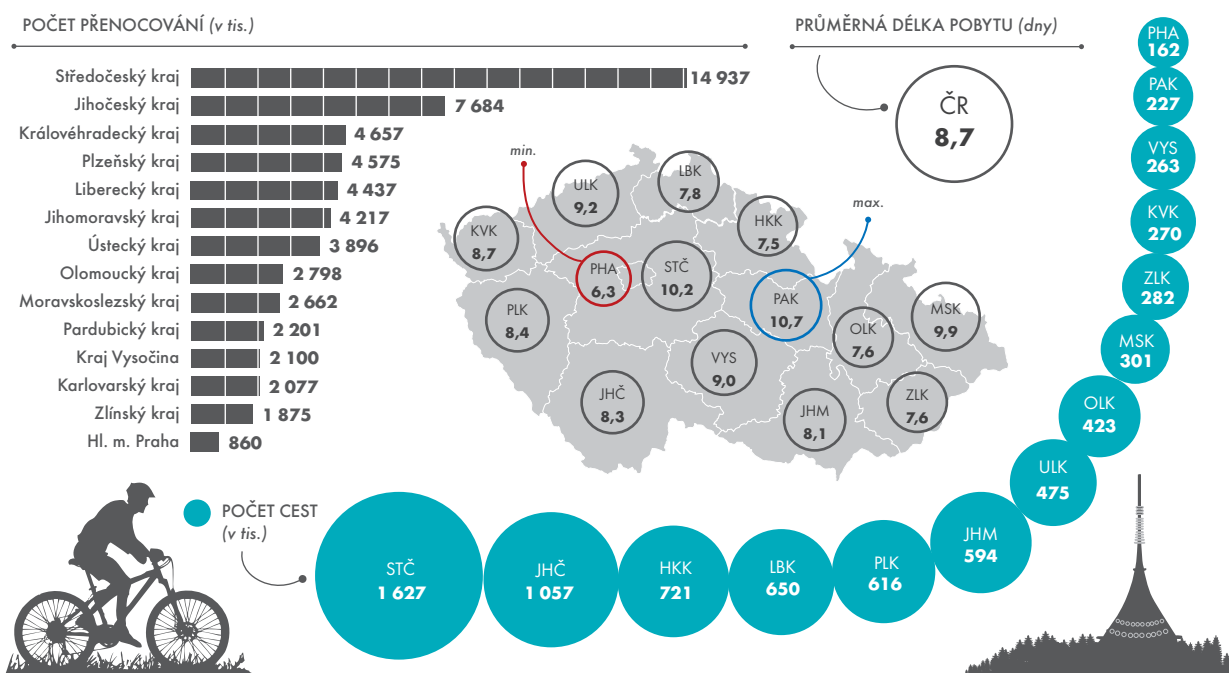
V roce 2014 podniklo delší cestu po České republice téměř 7,7 mil. turistů, což bylo meziročně o 8,2 % více. Během těchto cest bylo uskutečněno 59,0 mil. přenocování, přičemž se mírně snížila průměrná délka pobytu na jednu cestu (8,7 v roce 2014).

Z regionálního pohledu vedlo nejvíce cest Čechů do Středočeského kraje (21 %). Právě sem jezdí trávit dovolenou zejména pražská populace,

neboť zde vlastní velké množství individuálních rekreačních objektů. Typickou dovolenkovou destinací zůstal Jihočeský kraj (14 %). Centrem zimní turistiky se jako obvykle staly Královéhradecký kraj (9 %) a Liberecký kraj (8 %), na jejichž území se rozprostírají nejvýznamnější české hory – Krkonoše.

V celoročním pojetí je pro cestovní ruch klíčová letní sezóna. V té době se realizuje přesně polovina všech domácích delších cest. Nejčastěji Češi plánují dovolenou v srpnu. V loňském roce měl tento měsíc 21% podíl na celku. Oproti tomu nejméně lákavý byl pro pobyty listopad (jen 2 %).

Delší cesty rezidentů v tuzemsku podle cílové destinace v roce 2014

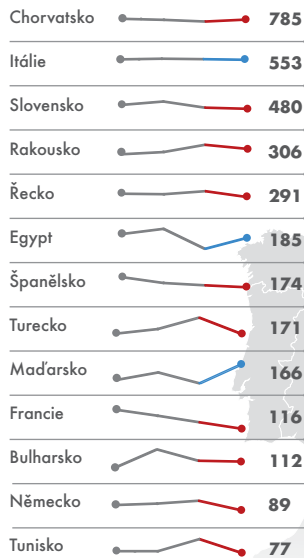
Zdroj: ČSÚ

Delší cesty rezidentů v zahraničí podle cílové destinace v roce 2014

POČET PŘENOCOVÁNÍ PODLE CÍLOVÉ DESTINACE V ROCE 2014 (v tis.)

DELŠÍ CESTY PODLE CÍLOVÉ DESTINACE
VÝVOJ V LETECH 2011–2014 (v tis.)

PRŮMĚRNÁ DÉLKA POBYTU
V ROCE 2014 (dny)

Zdroj: ČSÚ

Moře, slunce a exotika

V roce 2014 podnikli čeští občané 4,1 mil. dovolených do zahraničí, na kterých strávili 33 mil. nocí. Průměrná délka pobytu dosáhla vyšší hodnoty než v případě cest tuzemských, a to 9,2 dne. Přesto i v tomto případě dochází dlouhodobě k potvrzení celosvětového trendu, kterým je zkracování pobytu. Čeští turisté zůstávají při výběru zahraniční dovolené věrní oblíbenému Chorvatsku. Láká je tam především čisté moře a slušná úroveň služeb. Cestu k Jaderskému moři našlo 785 tis. českých návštěvníků, kteří zde strávili téměř 6,5 mil. přenocování. Již třetí rok po sobě je to však meziročně nižší hodnota.

K nejnavštěvovanějším zemím dále patřila Itálie následovaná sousedním Slovenskem. Dohromady se do těchto tří států koncentrovalo 45 % zahraničních delších cest a Češi zde strávili 13,7 mil. nocí.

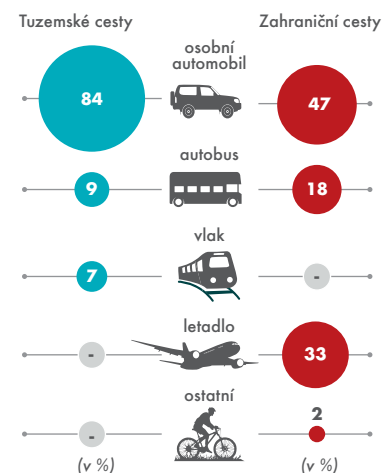
Při výběru dovolené je důležitá také úroveň cenové hladiny ve zvolené dovolenkové destinaci. Výraznou úlohu v tomto ohledu sehrála intervence České národní banky v listopadu 2013. Ta totiž následně prodražila Čechům dovolenou v zahraničí o několik procent. Naopak kupní síla českých turistů se mírně zvýšila v Řecku, které bylo vloni pátou nejnavštěvovanější destinací.

Cestovní ruch je také citlivý na geopolitické změny. Například výjezdy do Egypta poklesly kvůli zhoršené bezpečnostní situaci a nepokojům v roce 2013 téměř na polovinu (122 tis.). Vloni letoviska zejména poblíž Rudého moře navštívilo již 185 tis. Čechů, přesto se zdaleka nejedná o úroveň před vznikem napětí v této turisticky atraktivní oblasti.

Hlavním dopravním prostředkem zůstal při zahraničních cestách osobní automobil (47 %), podíl letecké do-

pravy meziročně mírně poklesl na třetinu. Nejčastěji využívaným typem ubytování byl hotel (59 % pobytů).

Delší cesty rezidentů podle způsobu dopravy v roce 2014

Zdroj: ČSÚ

Co nového, Středočeši?

Od roku 1960 se ve Středočeském kraji hodně změnilo. Stal se nejlidnatějším krajem, vzrostl v něm průměrný věk snoubenců, více manželství tu končí rozvodem. Plodnost žen ve věku mezi 35 a 39 lety je tu vyšší než u žen 20–24letých. Zlepšila se zde naděje dožití mužů i žen. Kraj se stal cílem imigrantů.

Pavel Hájek, oddělení informačních služeb – ústředí ČSÚ

Středočeský kraj navíc přišel v letech 1968 a 1974 o téměř 129 tis. obyvatel následkem přičlenění více než pěti desítek obcí k hlavnímu městu. Zatímco ve druhé polovině 60. let a mezi počátkem 80. let a polovinou 90. let byl Středočeský kraj regionem s klesajícím počtem obyvatel, po roce 1995 se situace obrátila. Kraj se stal, zejména v důsledku blízkosti hlavního města, migračním cílem nových obyvatel jak ze zbytku republiky, tak po roce 2005 i ze zahraničí. Nárůst počtu obyvatel vrcholil v roce 2008, kdy v kraji meziročně přibýlo téměř 29 tis. obyvatel.

Od roku 2010 žijete v nejlidnatějším kraji

Zatímco v roce 1960 měl kraj 1 269 tis. obyvatel, v roce 1996 to bylo jen 1 105 tis. V polovině 90. let však došlo k obratu a obyvatel začalo díky přistěhovačům a vyššímu počtu narozených dětí opět přibývat. Tento trend stále pokračuje a od roku 2010 je Středočeský kraj nejlidnatějším krajem České republiky.

K 31. březnu 2015 měl podle předběžných údajů téměř 1 318 tis. obyvatel.

V souvislosti s poklesem porodnosti a zvyšováním naděje dožití začalo už v 80. letech docházet k postupnému stárnutí obyvatelstva, zejména pak ve druhé polovině 90. let. To se projevilo jak v poklesu podílu dětí mladších 15 let mezi obyvateli kraje (z 22,3 % v roce 1961 na 16,7 % roku 2014), tak nárůstem zastoupení starších 65 let (z 12,1 na 16,7 %). Celkem 2,5krát se zvýšil podíl 80letých a starších. Průměrný věk obyvatel Středočeského kraje dosáhl v uplynulém roce 40,7 let. Přitom na počátku 80. let to bylo 36,5 roku. Snížilo se také zastoupení mužů, a to z 51,6 % v roce 1961 na 50,6 % v roce 2014.

Vzrostl u vás průměrný věk snoubenců

V případě sňatečnosti byl ve Středočeském kraji zaznamenán v 90. letech citelný propad z poměrně vysokých hodnot 70. let (nejvíce sňatků, 11 024, bylo uzavřeno v roce 1973, nejméně, 5 540, roku 2011). Doprovodným jevem byl

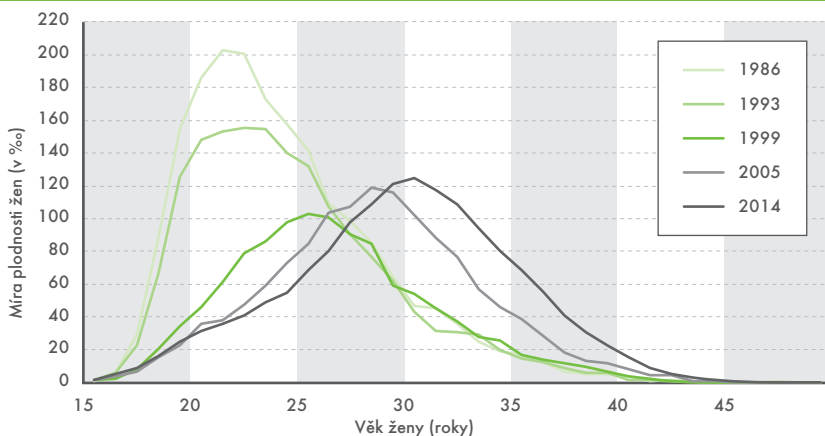
pokles sňatečnosti osob v nízkém věku, který však nebyl kompenzován sňatky starších osob. To se odrazilo v nárůstu průměrného věku mužů i žen při vstupu do manželství. V případě prvního manželství došlo mezi roky 1991 a 2014 ke zvýšení u mužů o 7,8 roku na 31,8 let, u žen pak o 8,2 roku na 29,3 let. Snížil se podíl sňatků oboustranně svobodných, prodloužilo se období vstupu do dalšího manželství. Nárůst zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním se promítl i do struktury novomanželů, zejména pak u žen. Nejčastěji si muži ze Středočeského kraje brali kromě nevěst ze stejného kraje nevěsty z Prahy, zvýšil se podíl novomanželek z Moravy.

Více se rozvádíte

V čase se zvýšil jak počet, tak i podíl manželství zaniklých rozvodem. Zatímco v roce 1960 bylo rozvedeno 1 487 manželství, roku 2010 to bylo 4 130. V roce 1960 připadalo na sto sňatků 16,7 rozvodů, o půl století později to bylo už 72,1. V roce 2014 tak končilo rozvodem ve Středočeském kraji přibližně šest z deseti manželství. Mezi roky 1991 a 2014 se zvýšila délka trvání manželství o 3,1 roku na 12,8 let, snížil se podíl zaniklých manželství s kratší délkou trvání, zatímco u rozvodů manželství trvajících více než 20 letech vzrostl. Zvýšilo se zastoupení manželství bez nezletilých dětí. Ve více než šesti z deseti případů byla navrhovatelem rozvodu žena.

Velké změny nastaly také v případě porodnosti. Absolutně nejvíce dětí (20 574) se od roku 1960 živě narodilo v roce 1974, nejméně pak v roce 1996 (9 336 novorozenců). Zatímco v polovině 70. let připadalo v kraji na jednu ženu v průměru 2,42 dítěte, v roce 1999

Míry plodnosti podle věku žen při narození dítěte celkem, Středočeský kraj

Zdroj: ČSÚ

to bylo pouze 1,13. Kompenzace odložené plodnosti se začala projevovat po roce 2005, což se promítlo do zvýšení úhrnné plodnosti. Ta v roce 2014 dosáhla hodnoty 1,60. Vzrostl průměrný věk při narození dítěte, a to jak prvního v pořadí (z 22,2 v roce 1986 na 28,9 let v roce 2014), tak i dalších. V roce 2014 připadla na 30leté a starší ženy již více než polovina úhrnné plodnosti, přičemž v polovině 80. let to byla pouze desetina. Zatímco v roce 1993 byla zaznamenána nejvyšší plodnost u 22letých žen, v roce 2014 to byly ženy 29leté. U prvorodíček se přesunula nejvyšší plodnost z věku 20 let na 28 let. Vloni byla plodnost žen ve věku 35 až 39 let vyšší než 20–24letých žen.

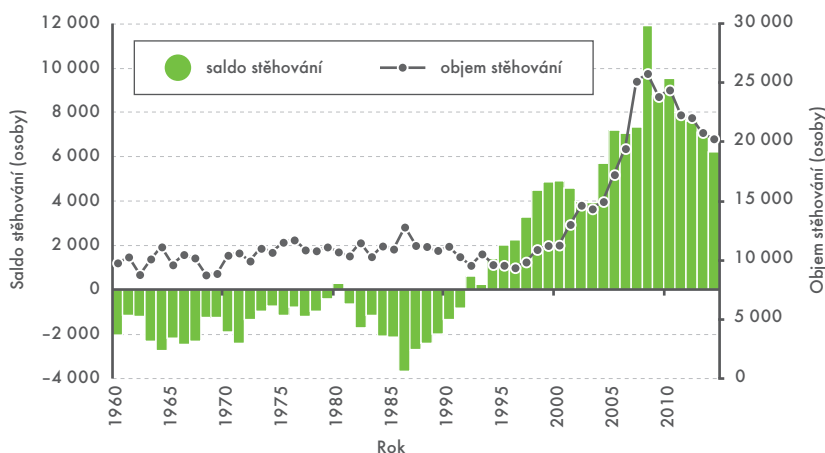
K velkému poklesu došlo zejména u plodnosti žen mladších 20 let. Pokles plodnosti se nejcitelněji projevil u dětí třetího a vyššího pořadí. V roce 2014 dosáhl interval mezi prvním a druhým porodem 4,3 roku, mezi druhým a třetím dítětem to bylo 5,7 let. Zvýšil se také věk otce při narození dítěte: u prvního dítěte to bylo z 25,5 let v roce 1986 na 32,6 let roku 2014. Vzrostl také podíl dětí narozených mimo manželství, v případě prvorozených to v roce 2014 bylo 56,1 %.

Vývoj potratovosti byl z převážné části ovlivňován jak celospolečenským vývojem, tak i legislativními změnami. V letech 1987 až 1989 byl počet potratů ve Středočeském kraji vyšší než počet narozených dětí, koncem 80. let připadalo devět z deseti potratů na umělá přerušování těhotenství.

Zatímco v roce 1987 dosáhla úhrnná potratovost hodnoty 1,82 potratu, v roce 2014 to bylo 0,53. Úhrnná indukovaná (umělá) potratovost klesala až do roku 2007. V roce 1992 činila 1,37, v roce 2014 to bylo 0,33. U samovolné potratovosti je patrný mírný nárůst. V roce 2014 dosáhla úhrnná samovolná potratovost 0,18, zatímco v roce 1996 to bylo 0,11.

K nárůstu samovolné potratovosti přispěly především ženy ve věku mezi 30 a 44 lety. V roce 1992 byla vyšší míra potratovosti než plodnosti už od 27. roku života ženy, v roce 2014 to bylo až od 40 let. Nejvyšší podíl umělých přerušování těhotenství byl zřejmý u žen se základním vzděláním, nejnižší u vysokoškolsky vzdělaných žen.

Saldo a objem stěhování s hl. m. Prahou v letech 1960 až 2014

Zdroj: ČSÚ

Zlepšila se u vás naděje dožití

Zatímco na počátku 60. let byla úmrtnost v kraji na poměrně příznivé úrovni, v následujících letech došlo nejen k zastavení snižování úmrtnosti, ale dokonce ke zhoršení. V 70. a 80. letech je možné sledovat stagnaci a nepatrný růst, k výraznějšímu zlepšení došlo až v polovině 90. let, což pokračovalo v menší míře až do roku 2014. Tyto změny nejlépe vystihuje naděje dožití při narození. U mužů se mezi roky 1961 a 1991 snížila o půl roku, zatímco mezi roky 1991 a 2014 došlo k nárůstu o 7,8 let. V případě žen naděje dožití mezi roky 1961 a 1991 mírně vzrostla (o 1,5 roku), mezi lety 1991 a 2014 dosáhl nárůst 6,2 roku. Zatímco koncem 80. a počátkem 90. let byla naděje dožití mužů oproti ženám o 7,5 roku nižší, v roce 2014 to bylo 5,7 let. Mezi roky 1970 a 1980 přispěla k mírnému zvýšení naděje dožití mužů zejména kojenecká úmrtnost, obdobně jako v 80. letech, kdy naopak negativně ovlivnila úmrtnost mužů středního věku. V 90. letech přispěli ke snížení úmrtnosti především muži ve věku 45 až 74 let, v následujícím období to byli 50–79letí. V případě žen jak v 70, tak i 80. letech ovlivnila úmrtnost především kojenecká úmrtnost, v 90. letech to byly všechny věkové skupiny, především pak kojenci v prvním roce života a ženy ve věku 65 až 84 let. Zvýšení naděje dožití po roce 2000 ovlivnilo nejvíce zlepšení úmrtnosti žen 65–84letých.

Váš kraj se stal cílem imigrantů

Středočeský kraj prošel od roku 1960 z pohledu stěhování několika rozdílnými etapami, které z velké části ovlivňovala jak blízkost Prahy, tak i otevřenost hranic republiky. Po roce 1989 se k tomu přidaly i vlivy ekonomické. Období let 1960 až 1968 bylo z hlediska stěhování pro Středočeský kraj poměrně příznivé. Během této doby získal kraj stěhováním téměř 4,8 tis. nových obyvatel. Ke zvrátu došlo v letech 1969 až 1972, kdy z kraje odešlo o téměř 4,3 tis. osob více, než se do něj přistěhovalo. Migrační přírůstky jsou v kraji patrné, s výjimkou roku 1977, v souvislé řadě až do roku 1981. V následujícím roce se situace opět obrátila a do roku 1991 tak v kraji ubylo stěhováním 14,1 tis. osob. V polovině 90. let se začal projevovat jak vliv suburbanizace, tak vliv zahraničního stěhování. Postupný nárůst vyvrcholil v roce 2008, kdy dosáhl přírůstek stěhováním téměř 25,9 tis. osob. V následujících letech se v souvislosti se zhoršenou ekonomickou situací migrační přírůstky snížily. V roce 2014 dosáhlo saldo stěhováním výše 10,7 tis. osob.

Středočeský kraj se v polovině 90. let změnil z neatraktivního regionu pro mladé lidi ve věku 20 až 34 let na migračně získový region. Až do roku 1991 převažovalo stěhování ze Středočeského kraje do hlavního města. V následujících letech se trend otočil. Od roku 1992 získal kraj rozdílem přistěhovaných a vystěhovaných osob z Prahy téměř 123 tis. obyvatel.

Výběrové šetření Energo 2015

Získat aktuální údaje o spotřebě paliv a energií v domácnostech podle účelu použití je hlavním cílem zjišťování Energo 2015. Výběrové šetření ČSÚ se uskuteční ve všech krajích České republiky od 7. července 2015 do 15. ledna 2016.

Jan Ernest, vrchní ředitel sekce produkčních statistik ČSÚ

Šetření je rozděleno do několika tematických oblastí. Zjišťovány budou mimo jiné údaje o tom, jak je v domácnostech zajišťováno vytápění a chlazení vnitřních prostor, ohřev vody, vaření či osvětlení. Tazatele bude zajímat i spotřeba různých druhů energie, vybavenost domácností různými druhy spotřebičů, energetická účinnost nebo stáří spotřebičů. Jde o informace, které z jiných zdrojů nejsou v potřebném detailu k dispozici.

Zjišťování se uskuteční v téměř 20 000 domácnostech. Do výběru budou zahrnuty různé typy obydlí, tedy městská i venkovská. Náhodný výběr je zaměřen na rodinné i bytové

domy, které používají různé druhy paliv. Výsledky budou zveřejněny na podzim 2016. Získaná data pomohou například při směřování energetické a dotační politiky státu, třeba u programů Nová zelená úsporám, na výměnu starých kotlů na pevná paliva nebo na zateplování bytových a rodinných domů. K dispozici budou rovněž srovnání spotřeby energie našich domácností s dalšími členskými státy EU. Domácnosti si také budou moci porovnat svoji spotřebu paliv a energií s průměrnou spotřebou v bytech s podobnými charakteristikami.

Šetření Energo 2015 zajišťují odborně proškolení tazatelé krajských

správ ČSÚ. Při návštěvě domácnosti se prokazují průkazem zaměstnance ČSÚ nebo průkazem tazatele společně s občanským průkazem. Na každé krajské správě ČSÚ si lze oprávněnost návštěvy ověřit. Informováni jsou také starostové dotčených měst a obcí a příslušná ředitelství Policie ČR.

Ve všech fázích šetření ČSÚ důsledně dbá na ochranu zjištěných osobních údajů. Zjišťování probíhá anonymně. Z výstupů není možné identifikovat konkrétní domácnost ani osobu. Všichni zúčastnění pracovníci ČSÚ jsou ze zákona vázáni povinností mlčenlivosti. Více informací naleznete na www.czso.cz/csu/czso/energo-2015. ■

Hledáte statistické informace?

NAVŠTIVTE ÚSTŘEDNÍ STATISTICKOU KNIHOVNU A PRODEJNU ČSÚ

library.czso.cz

Jediná statistická knihovna v České republice vám nabízí ucelený fond českých i zahraničních statistických publikací. V prodejně si můžete zakoupit publikace, CD nosiče a časopisy, které vydává Český statistický úřad.

OTEVÍRACÍ DOBA

po a st: 8–17 hodin
úť a čt: 9–12 a 13–15 hodin
pá: 9–12 hodin

KDE NÁS NAJDETE

v přízemí budovy Českého statistického úřadu:
Na padesátém 81, Praha 10
(vedle stanice trasy Metra A Skalka).

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

RYCHLÉ INFORMACE

ČERVENEC 2015

st	1	Deficit a dluh vládních institucí (1. čtvrtletí 2015)
čt	2	
pá	3	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (27. kalendářní týden 2015)
so	4	Zahraníční obchod (květen 2015)
ne	5	
po	6	
út	7	Maloobchod (květen 2015)
st	8	Stavebnictví (květen 2015)
čt	9	Průmysl (květen 2015)
pá	10	Indexy spotřebitelských cen – inflace (červen 2015)
so	11	
ne	12	
po	13	Odhady sklizní (červen 2015)
út	14	
st	15	
čt	16	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (29. kalendářní týden 2015)
pá	17	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (červenec 2015)
so	18	Indexy cen vývozu a dovozu (květen 2015)
ne	19	Indexy cen výrobců (červen 2015)
po	20	
út	21	
st	22	
čt	23	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (30. kalendářní týden 2015)
pá	24	Konjunkturální průzkum (červenec 2015)
so	25	
ne	26	Zemědělství (2. čtvrtletí 2015)
po	27	
út	28	
st	29	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (31. kalendářní týden 2015)
čt	30	Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (červen 2015)
pá	31	

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Vybrané finanční ukazatele (roční) v dopravě, informačních a komunikačních činnostech

Časové řady obsahují vybrané finanční ukazatele (počet podniků, pracovníci, mzdy bez ostatních osobních nákladů, tržby apod.) v roční periodicitě za odvětví dopravy, skladování, informační a komunikační činnosti.

[elektronická verze](#)

Odhady sklizně – operativní zpráva

Odhady sklizně zemědělských plodin za ČR a jednotlivé kraje v ukazatelích: hektarový výnos (v t/ha) a celková sklizeň (propočten z odhadovaného hektarového výnosu a osevní plochy). Porovnání s předchozím rokem.

[elektronická verze](#)

Demografická ročenka krajů

Ročenka vybraných demografických údajů za roky 2005 až 2014. Údaje jsou přepočteny na území aktuálních krajů.

[elektronická verze](#)

Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – doplňující třídění

Roční výsledky statistiky rodinných účtů podle počtu pracujících členů a nezaopatřených dětí, podle věku a vzdělání osoby v čele. Výsledky za domácnosti s nezaopatřenými dětmi a bez dětí v členění podle různých hledisek (typ rodiny, počet dětí, počet členů či pracujících členů apod.). Roční průměry na osobu v korunách, struktura vydání v procentech, vybrané údaje o bytě, vybavení domácnosti.

[elektronická verze](#)

Postavení českého trhu práce v rámci EU

Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti v České republice v porovnání s ostatními zeměmi EU.

[elektronická verze](#)

Publikace je možné objednat e-mailem na objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733 **nebo zakoupit** v prodejně publikací v Ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10).

Všechny tituly naleznete na www.czso.cz.

RYCHLÉ INFORMACE

SRPEN 2015

so	1	Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS (2. čtvrtletí 2015)
ne	2	
po	3	Maloobchod (červen 2015)
út	4	
st	5	Stavebnictví (červen 2015) Průmysl (červen 2015) Zahraniční obchod (červen 2015)
čt	6	
pá	7	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (32. kalendářní týden 2015) Cestovní ruch (2. čtvrtletí 2015) Služby (2. čtvrtletí 2015)
so	8	
ne	9	
po	10	
út	11	Indexy spotřebitelských cen – inflace (červenec 2015)
st	12	
čt	13	Odhady sklizní (červenec 2015)
pá	14	
so	15	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (33. kalendářní týden 2015) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (srpen 2015) Předběžný odhad HDP (2. čtvrtletí 2015)
ne	16	
po	17	
út	18	
st	19	
čt	20	Indexy cen vývozu a dovozu (červen 2015) Indexy cen výrobců (červenec 2015)
pá	21	
so	22	
ne	23	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (34. kalendářní týden 2015)
po	24	
út	25	Konjunkturální průzkum (srpen 2015)
st	26	
čt	27	
pá	28	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (35. kalendářní týden 2015) Tvorba a užití HDP (2. čtvrtletí 2015)
so	29	
ne	30	
po	31	Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (červenec 2015)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Indexy cen v lesnictví (surové dříví)

Podrobná čtvrtletní informace o vývoji indexů cen a vývoji průměrných cen za ČR u sledovaných výřezů surového dříví.

[elektronická verze](#)

Zahraniční obchod ČR podle CZ-CPA – čtvrtletní údaje

Údaje o zahraničním obchodu ČR v členění podle CZ-CPA celkem a v teritoriální struktuře.

[elektronická verze](#)

Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) – základní členění

Měsíční informace o vývoji indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) na území České republiky podle klasifikace konečné spotřeby COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose) za domácnosti celkem, domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hl. m. Praze.

Základní údaje o honitbách, stavu a lovu zvěře

Údaje o mysliveckém hospodaření za dané období (např. výměra a počet honiteb, stav loveckých psů, stav a lov zvěře).

[elektronická verze](#)

Demografická ročenka měst

Ročenka vybraných demografických údajů za roky 2005 až 2014. Aktualizace publikace 130066-14 s doplněním údajů roku 2014 a za nová města.

[elektronická verze](#)

Statistický průvodce obcemi Jihočeského kraje

Základní informace o jednotlivých městech a obcích Jihočeského kraje v členění podle SO ORP. Kromě adresářů obecních úřadů jsou uvedeny základní demografické údaje, vybrané informace o vybavení obce a počtu ekonomických subjektů se sídlem v obci.

[elektronická verze](#)

Publikace je možné objednat e-mailem na objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733 **nebo zakoupit** v prodejně publikací v Ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10).

Všechny tituly naleznete na www.czso.cz.

Demografická ročenka krajů ČR

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace patří do řady demografických ročenek, které ČSÚ vydává za jednotlivé územně správní jednotky. Kromě krajské ročenky každý rok vychází také demografická ročenka okresů, správních obvodů obcí s rozšířenou působností, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a měst. Nechybí samozřejmě ani Demografická ročenka České republiky.

Titul podává souhrnný statistický přehled o demografickém vývoji v jednotlivých krajích České republiky v období posledních deseti let. Ročenka je specifická a výjimečná tím, že obsahuje data přepočtená podle aktuální územní struktury platné k 1. lednu roku vydání publikace. V této formě (s daty přepočtenými na aktuální území kraje) vyšla Demografická ročenka krajů poprvé na konci roku 2004. Tehdy obsa-

hovala údaje za období 1991 až 2003 v přepočtu na nové krajské uspořádání platné od 1. ledna 2005.

Čtrnáct současných krajů České republiky bylo vytvořeno k 1. lednu 2000 zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků. O pět let později se změnilo vymezení čtyř krajů přesunem 28 obcí přes hranice kraje. Od roku 2005 je územní rozložení České republiky do čtrnácti krajů již neměnné. Pouze byl oficiálně přejmenován kraj Vysočina na Kraj Vysočina a u dvou krajů (Jihomoravský a Vysočina) došlo podle klasifikace CZ-NUTS ke změně kódu.

Demografická ročenka krajů, kterou Český statistický úřad letos v létě vydává, postihuje v číselném vyjádření demografický vývoj jednotlivých krajů v období 2005 až 2014. V tabulkách lze nalézt absolutní počty obyvatel a udá-

lostí a jejich základní třídění podle demografických charakteristik. Nechybí zde ani relativní údaje (přepočet na tisíc obyvatel) a hodnoty některých analytických ukazatelů (např. průměrný věk obyvatel, úhrnná plodnost, naděje dožití při narození).

Uživatelé naleznou v ročence údaje o počtu obyvatel krajů a jejich věkové struktuře podle pohlaví, o sňatcích, rozvodech, narozených, potratech, zemřelých, o početním přírůstku či úbytku a o migraci, vše včetně podrobnějšího třídění (podle pohlaví, věku, rodinného stavu, pořadí sňatku nebo rozvodu či narozeného dítěte, příčin rozvratu manželství a dalších). U zemřelých jsou uvedeny informace o jejich počtu podle příčin smrti (skupiny plus vybrané konkrétní příčiny, např. zhoubný novotvar tlustého střeva, infarkt myokardu či sebevražda). ■

Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2014

Vydavatel: Český statistický úřad

Analýza autorů z oddělení svodných analýz ČSÚ hodnotí ekonomiku ČR v roce 2014 z pohledu souhrnné výkonnosti, výkonnosti odvětví, vnějších ekonomických vztahů, cen, trhu práce, měnových podmínek a hospodaření státu. Více na <http://bit.ly/1H8C5XC>. ■

Zaostřeno na ženy, na muže

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikaci zpracovali pracovníci ČSÚ a institucí spravujících datové zdroje (např. Úřad vlády ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra či Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR). Více na <http://bit.ly/1H8D5e9>. ■

Economic Growth and Sustainable Development

Vydavatel: Routledge

Autor Peter Hess se v obsáhlé publikaci věnuje hospodářskému růstu a trvale udržitelnému rozvoji. Zamýšlí se nad otázkou jejich vzájemné dlouhodobé slučitelnosti i ve vztahu k rapidnímu růstu světové populace a extrémní chudobě v mnoha zemích. ■

Všechny tituly si můžete vypůjčit (případně zakoupit) v Ústřední statistické knihovně a prodejně ČSÚ. Více na library.czso.cz.

Příjem domácnosti

Příjmy a jejich vývoj jsou velmi sledovanou oblastí statistiky. Podle příjmů se porovnáváme a subjektivně hodnotíme. Výsledky výběrového šetření Životní podmínky nabízí mnoho ukazatelů, které k tomu můžeme použít. Který ale zvolit? **Příjem domácnosti, příjem na osobu či příjem na spotřební jednotku?**

Nejprve je nutné si uvědomit, co je v šetření Životní podmínky považováno za příjem. Nejedná se pouze o příjmy ze zaměstnání či podnikání. Patří sem také sociální dávky a další příjmy domácnosti, např. příjmy z pronájmu nebo výživné. Celkový příjem domácnosti je ovlivněn počtem osob s vlastním příjmem, pokud nějaký mají, a jejich ekonomickou aktivitou. Nezaměstnaná osoba bude mít tedy příjem (podporu v nezaměstnanosti) nižší než starobní důchodce, a ten zase nižší než osoba pracující.

Uvedme příklad několika rodin. V jednočlenné domácnosti žije pan Tichý, jehož příjem ze zaměstnání činí 20 tis. Kč za měsíc. Pan Kučera s manželkou dohromady vydělávají 38 tis. Kč měsíčně. Paní Vránová žije sama se svými dvěma syny (6 a 8 let). Měsíčně si vydělá 15 tis. Kč a od bývalého manžela dostává na syny 6 tis. Kč. Manželé Slavíkovi jsou v důchodu. Jejich penze dohromady činí 21 tis. Kč. Žijí s nezaměstnaným synem, který pobírá podporu v nezaměstnanosti ve výši 5 tis. Kč. Novákovi mají tři děti a ve společné domácnosti s nimi žije ještě maminka paní Novákové. Pan Novák si měsíčně vydělá 15 tis. Kč, paní Nováková pobírá rodičovský příspě-

Modelové domácnosti, jejich složení a příjmy

	Osob	Spotřebních jednotek	Příjem (v Kč)			Pořadí podle příjmu		
			domácnosti	na osobu	na spotřební jednotku	domácnosti	na osobu	na spotřební jednotku
pan Tichý	1	1,0	20 000	20 000	20 000	5	1	2
Kučerovi	2	1,5	38 000	19 000	25 333	1	2	1
Vránovi	3	1,6	21 000	7 000	13 125	4	4	3
Slavíkovi	3	2,0	26 000	8 667	13 000	3	3	4
Novákovi	6	2,9	30 000	5 000	10 345	2	5	5

Zdroj: ČSÚ

vek ve výši 7 tis. Kč a důchod babičky činí 8 tis. Kč.

Porovnáme-li jednotlivé domácnosti podle jejich celkového příjmu, dojdeme k závěru, že nejlépe jsou na tom Kučerovi (s příjmem 38 tis. Kč), následují Novákovi, Slavíkovi, Vránovi a nakonec pan Tichý. Ten se má nejhůře, protože příjem jeho domácnosti je pouze 20 tis. Kč. Je však evidentní, že toto porovnání pokulhá. Domácnosti jsou v našem příkladě totiž různě velké. Jejich životní úroveň nelze srovnávat na základě příjmu domácnosti. Musí se proto přejít k nějaké standardizaci.

Jednou z možností je **přepočet příjmu na osobu**. Z tabulky je patrné, že se pořadí domácností podle příjmu na osobu rázem změní. Nejvyšší příjem na osobu má pan Tichý (20 tis. Kč děleno jednou osobou), následují Kučerovi, Slavíkovi, Vránovi a nakonec Novákovi, kde na osobu připadá nejnižší příjem, a to 5 tis. Kč (30 tis. Kč děleno šesti osobami). Ani toto srovnání ale nemusí být nejlepší. Potřeby dítěte se od

potřeb dospělých liší. Zároveň v rámci vícečlenné domácnosti navíc **dochází k tzv. úsporám z rozsahu**, tj. situaci, kdy se více členů domácnosti dělí o společné náklady, např. nájem.

K tomu, aby bylo možné srovnávat zcela odlišné domácnosti, byly vytvořeny tzv. **spotřební jednotky**. Při přepočtu příjmu na tyto jednotky nemá každá osoba váhu 1, ale první osoba v domácnosti má váhu 1, další dospělé osoby v domácnosti mají váhu 0,5 a dítě do 13 let včetně 0,3. Partnerský pár s dítětem ve věku 10 let nebude mít váhu 3 (1 + 1 + 1), ale 1,8 (1 + 0,5 + 0,3). Pořadí domácností podle výše příjmu na spotřební jednotku se opět mírně proměnilo. Nejvyšší příjem mají Kučerovi, následuje pan Tichý a poslední místo si udrželi Novákovi. Pořadí dvou tříčlenných rodin se změnilo, zatímco při přepočtu na osobu připadlo Slavíkovým třetí místo, při přepočtu na spotřební jednotku je předběhli Vránovi.

Šárka Šustová,
oddělení sociálních šetření

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 07-08/2015

Ročník 5, vychází 10x ročně

Adresa redakce: Český statistický úřad,

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10

telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena Géblová (vedoucí redaktorka), Petra Báčová, Jan Ernest, Dalibor Holý, Eva Kačerová, Tomáš Mládek, Marek Rojíček

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),

Ing. Michal Novotný (místopředseda),

Ing. Drahomíra Dubská, CSc.,

Mgr. et Mgr. Alena Géblová, RNDr. Michaela Kleňhová, Ing. Petra Kuncová, RNDr. Tomáš Mládek, Helena Pexová, prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc., Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,

Bc. Jana Slavníková, Ing. Hana Šlégrová, Ing. Veronika Tichá, Ing. Pavla Trendová

Grafická úprava: Tomáš Kubašta

Fotografie: archiv ČSÚ, shutterstock.com

Tisk: Tiskárna Kleinwächter

Vydavatel: Český statistický úřad

www.statistikaamy.cz

ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 19925

ČESKÝ
STATISTICKÝ
ÚŘAD

STATISTIKA

STATISTICS
AND ECONOMY
JOURNAL

VOL. 95 (2) 2015

CZECH
STATISTICAL
OFFICE

Odborný časopis ČSÚ zařazený
v Seznamu recenzovaných vědeckých
neimpaktovaných periodik v ČR,
a v mezinárodní citační databázi
Scopus; vychází 4x ročně pouze
anglicky. V době vydání tištěné
verze je zveřejňován na internetu.

2

ASLE ROLLAND
(STATISTICS NORWAY, OSLO)

CHAINS, SHOPS AND NETWORKS: OFFICIAL
STATISTICS AND THE CREATION OF PUBLIC VALUE

**DALIBOR HOLÝ, GABRIELA
STRAŠILOVÁ** (ČSÚ, PRAHA)

RISK OF UNEMPLOYMENT AND EARNINGS LEVELS
BY SOCIO-ECONOMIC GROUP - INTRODUCTION OF
ESEG CLASSIFICATION

GIOVANNA DABBICCO
(ISTAT, ŘÍM)

THE BOUNDARY OF PUBLIC SECTOR IN
NATIONAL ACCOUNTS VERSUS IPSAS

czso.cz/statistika_journal

372 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

**SLEDUJTE NÁS
NA TWITTERU!**

TWITTER ÚČET ČSÚ

AKTUALITY ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU A INFORMACE
O VÝZNAMNÝCH UDÁLOSTECH ZE SVĚTA STATISTIKY

@statistickyurad